

Король болю
Богдан Вікторович Коломійчук

«Король болю» – новий авантюрний роман Богдана Коломійчука. Дія твору відбувається в XVI столітті у Львові, Поморянах, Кракові та інших містах давньої Речі Посполитої. Тут знову з'являються герої, знайомі читачеві з першої книги автора «Людвисар. Ігри вельмож»: майстерний стрілець і фехтувальник Христоф, найманці Казимир та Орест, лікар Домінік Гепнер та інші.

В 1572 році помирає король Речі Посполитої Сигізмунд II, забираючи з собою безліч таємниць. Та одну він мусить передати в надійні руки, навіть якщо доведеться домовитися з самою Смертю про ще один день життя... Середньовіччя представлене в романі цікаво та захоплююче, а карколомні містичні та еротичні пригоди персонажів роблять цю книгу однією з найкращих у доробку Коломійчука.

Богдан Вікторович Коломійчук

Король болю

Авантюрний роман

Розділ I

Дивні постояльці

Вона шукає пропащі душі і зміцнює,

Просить ласки й осягає її,

Святіша від Вірсавії.

Св. Епіфаній[1 - 3 книги А. Содомори «Латинські написи Львова».]

Шалені пекучі вітри терзали Малополющу влітку 1572 року. Вони були сильними настільки, що могли знести не лише подорожнього, який випадково опинився серед поля, але й вершника разом з конем. По таких вітрах завжди чекають бурі, зливи, яка б, удосталь налютувавшись, затихла, але її не було. Тільки дерева виривалися з корінням, і залишені десь випадково багаття миттю розросталися велетенським полум'ям, охоплюючи вогнем усі найближчі околиці.

«Не на добро...», – скрушно хитали головою старці, насмілюючись хіба вистромити носа зі своїх осель. Час від часу знадвору чувся глухий стукіт в стіну. Це вітер люто жбурляв у неї чимось, що підняв із землі подекуди за кілька стай[2 - Стая (пол. staja) – старопольська міра довжини. Одна стая – 134 м.] звідси. Шмат деревини, сідло, заступ, якесь нещасне козеня або навіть теля могли прилетіти будь-якої миті і звідки завгодно. Так тривало вже третій день.

І стільки ж часу у заїжджому дворі, що знаходився за два дні дороги до Кракова, не було нових постояльців. Були ті, що через вітри не могли їхати далі, але й перестали платити господарю за нічліг. Втім власник двору, попри збитки, усе ж мав і вигоду, оскільки задурно своїх гостей не годував, а ті, радше з нудьги, аніж з голоду, їли й пили багато.

Один із них, на ім'я Христоф, наказував приносити їжу й питво йому до кімнати, сам з'являючись серед цих своїх друзів по нещастю вкрай рідко. Хоча й невідомо було, чи він так само, як і решта, поспішав, а чи просто насолоджувався товариством пишногрудої чорнявки, котрій також знайшлося місце у його вузьких покоях. Загорнувшись у брудну діряву ковдру, вона солодко дрімала, підклавши долоні під праву щоку. За вікном люто свистіли вітри, яких, здавалось, було там тисячі, і кожен з них мав свій голос, мов у якомусь диявольському хорі, проте вони наче заколисували цю жінку. Жодної тривоги, жодного неспокою не було на її обличчі, а отже й у її снах.

Христоф, умостившись на стільцеві біля вікна, за яким сірів полудень, не зводив з неї очей, мовби намагаючись вивчити кожну деталь її обличчя, наполовину прикритого розпатланим волоссям, і дослідити поглядом клаптики оголеного тіла, що виднілися з-під ковдри. Хоч, можливо, він чекав пробудження цієї жінки, не бажаючи будити її сам.

Раптом, він почув чиїсь притишені голоси за дверима і незграбні кроки кількох пар ніг, що, вочевидь, намагалися ступати якомога тихіше. «Авжеж, – подумалось йому, – тим роззявам давно цікаво хто я, хто ця жінка, чим ми тут займаємось і чому не виходимо на люди... Що ж, зараз будуть знати».

Чоловік звівся на ноги і нечутно підійшов до дверей. Хвилину почекавши, він різко повернув ключ у дверях і щосили смикнув їх на себе. За ними виявилось три здивовані мармизи, що належали трьом захмелілим чоловікам, ззовні схожих на волоцюг через свій до краю занедбаний одяг.

Двое з них, що надмірно спиралися перед цим на двері, не втримали рівновагу і провалилися в кімнату, впавши навкарачки, зробившись при цьому подібними на двійко сполоханих свиней.

– Вітаю, панове, – промовив Христоф, спостерігаючи, як ті згодом мусили з навкарачок стати на коліна, дивлячись на нього знизу вгору, як на ікону або ксьондза, що приготував їм причастя.

– Е-е-е-е... курва... е-е-е... – відповів хтось із них.

– Хотіли тільки запитати, чи не потребує пан чогось, – ехидно промовив той, що лишився на ногах. А потім покосившись убік ліжка, хтиво додав:

– І пані...

– Ідіть в дупу. Усі трое, – коротко відповів Христоф.

– Ги-ги, – засміявся нахаба, – бачить пан, що ми тут всі в однаковому становищі. Нудно всім до смерті, а в пана он яка забавка...

Він знову зиркнув убік чорнявки, що вже прокинулась і дивилася на них широко відкритими зляканими очима.

– То ж чи не набавився бува пан? А якщо так, то може дасть побавитись і нам?

– Кому це вам?

Христоф потайки від них дістав з-за поясу невелику нагайку і заховав її за спиною.

– Нам, – чоловік вказав на двох своїх товаришів, що вже стояли на ногах і так само глипали голодними очима на ліжку, – а також іншим добродіям, що нидіють там унизу...

«Там унизу» – це була невелика смердюча зала, що правила за шинок. Кімната Христофа знаходилась на горищі.

– І нехай пан не турбується. Ми панську любку не скривдимо... – спраглий любощів волоцюга змінив тон і вже тепер по-справжньому вирішив домовитись, – і можемо навіть панові заплатити відкупні.

– Відкупні? – раптом з цікавістю перепитав Христоф.

– Авжеж, авжеж, – закивали головами всі трое прибулих.

– Скільки?

– Е-е-е... – зачухав потилицею промовець, – десять грошів...

– Здуріли, панове? – хмикнув постоялець, – знали б ви які божественні перса ховаються за тим дрантям, яким вона зараз укрита.

– Двадцять...

– Живіт у неї плаский, а стегна пишні. Таких, зізнатися, я ще не бачив...

– П'ятдесят, чорт забирай! – випалив чоловік.

– А чи відомо вам, який гарячий і хтивий рай поміж тих стегон? Яка це палка коханка, що не соромиться жодних любощів?... – провадив далі Христоф, – ні? То будьте певні, що так і є! А ви пропонуєте мені п'ятдесят грошей відкупних? Флорин, трясця вашій матері! Флорин і не менше!..

– Та звідки ж нам знати? – облизавши губи, сказав торгівець, – треба хоч глянути... Глянути, що там, під тим дрантям.

– То дивіться, – Христоф вказав рукою на сполотнявілу від страху жінку, що міцно притискала до себе ковдру.

– І подивлюсь, – прохрипів чоловік, – і подивлюсь... Ану, покажи, кралечко, чи так воно все насправді, як оповів твій коханок...

Він підійшов до ліжка і вже простягнув до неї свої руки, коли ж Христоф рвучко змахнув нагайкою і щосили вперіщив того по спині.

Аж ніяк не чекаючи в пориві своєї пристрасті такої болючої несподіванки, прибулий щосили завив. Утім радше від люті, аніж від болю. Не гаючи даремно часу, Христоф пригостив канчуком його вдруге, цього разу хлеснувши по пиці, а далі з таким же завзяттям заходився періщити двох його товаришів. Усім трьом, врешті, не лишалося нічого іншого, як щодуху дременути з кімнати, завиваючи, мов пси і поміж тим засипаючи кривдника найдобрішими прокляттями.

Щойно вони зникли, постоялець знову замкнув двері на ключ і, відкинувши від себе канчука, втер з чола піт. Христоф був високого зросту, міцної статури і мав на вигляд близько сорока років. Риси обличчя його були виразні, а погляд дещо колючий і, здавалось, насмішливий. На щоці, над короткою темною бородою тонкою ниткою тягнувся шрам.

– Ти безчесна людина, Христофе! – викрикнула жінка. – Як ти міг?

– Облиш, – спокійно відповів той, – я ж не взяв у них гроші.

– Мене це навіть дивує! – чорнявка відвела від нього погляд і ображено втюпилась кудись попереду себе.

– Замало пропонували...

– Негідник!

На очах у жінки виступили сльози. Глянувши на неї, Христоф зрозумів, що надто далеко зайшов у своїх жартах. Тихо вилаявшись, він пере чекав першу хвилю плачу, а тоді промовив:

– Вибач, Софіє.

Вона витерла очі, вгамувала подих, але озвалася тільки за хвилину.

– Навіщо ти влаштував цю виставу? – запитала жінка.

Христоф знизав плечима.

– Хотів їх провчити, а для цього слід було підпустити ближче.

– Хіба ж я не досить натерпілася принижень, Христофе?

Чоловік важко зітхнув.

– Дорога Софіє, на жаль, можу тільки вдруге просити мені вибачити. Так, я справді повівся негідно...

– Гаразд, давай забудемо про це, – вона мовила здавленим, але вже рівнішим голосом, – зрештою, ті негідники отримали те, на що заслуговували.

Чоловік вдоволено реготнув.

– Атож, навряд чи в них ще колись виникне бажання до таких торгів.

Неприємний осад на душі, втім, залишився навіть у Христофа. Йому пригадалось, що кілька місяців тому, коли він зустрів Софію ще на Волині, то пообіцяв їй свій захист у дорозі. Тим більше, що прямувала ця жінка, як і він сам, до Кракова.

Софія була знатного походження, однак рано залишилась сиротою. Згодом, прагнучи отримати освіту, подалась до Неаполя, де найнялася служницею до видатного математика Нікколо Тарталі. Чоловік цей, окрім усього, займався ще й алхімією, астрологією та не гребував чаклунством і, подекуди, знав потаємні секрети людвисарства, завдяки яким міг виготовляти небачені досі потужні гармати, що одним пострілом здатні були покласти пів ворожої армії.

Нікколо Тарталі помер понад п'ятнадцять років тому, але, подекуди, передав знання своїм учням, серед яких була й Софія.

Після смерті вчителя доля її склалася не найкращим чином. Серед найгірших поневірянь був полон у піратів, які продали її туркам у Кафі, звідки вона потрапила до гарему в Бахчисараї. Звідти, на щастя, їй вдалося втекти і пристати до купців, що доправили її до Речі Посполитої.

— Ти так мені й не зізналась, навіщо тобі до Кракова, — промовив Христоф, умостившись на своє попереднє місце на стільцеві біля вікна, де сидів до появи непроханих гостей, — тебе чекає там хтось? Маєш там родичів? Друзів? Чоловіка?

— Зате я зізнавалась в інших своїх бажаннях.

Відповідь Софії була раптовою, як блискавка, і змусила його на хвилину замовкнути.

— Що таке, Христофе? — дещо насмішкливо запитала вона, — невже ти знітився?

Здавалось, що Софія в такий спосіб хотіла відомстити йому за своє приниження.

— Аж ніяк... — відповів той.

— То в чому річ?

Вона одним різким рухом зірвала з себе ковдру, під якою була цілковито оголеною.

— Ти розповідав про мої стегна, живіт та груди, сам не уявляючи, як вони виглядають. То подивись... То скуштуй їх.

Софія трохи розвела коліна і провела пальцями по своєму акуратному затишному лоні.

— Невже не хочеш?...

— Хочу.

Він простягнув до неї руку і, коли вона подала йому свою, потягнув її до себе. Христофові

кортіло побачити її оголеною в повен зріст на ногах. І саме так вона виглядала божественно. Впившись спочатку у її уста, він згодом потроху опускався цілунками до її шиї, плечей і персів, затримавшись довше губами на брунатних налитих сосках, а далі знову повернувся до вуст.

Між тим її руки вже опинились під його сорочкою, а далі міцно вхопили пояс, мовби прагнучи розірвати його з пристрасті. Ледве стримуючи шал, Христоф підняв її і, пронісши кілька кроків, притис до стіни. Тут, відчувши, що руки Софії вже подолали перешкоду з поясу, за хвилину звільнив собі шлях від одягу і увійшов у неї одним дужим рухом.

Лоно Софії відгукнулося гарячим і вологим пульсом, жадібно засмоктуючи його плоть з кожним рухом все глибше. Коханці сильно і з насолодою вдарилися в стіну, шалено стогнучи в унісон вітрам ззовні, аж раптом хтось з силою гримнув у двері.

– Не зважай, – благально промовила Софія, ще дужче впиваючись нігтями в його спину.

– Вони виб'ють двері, – відповів їй коханець.

– Плювати, що буде потім. Давай закінчимо!..

– Тоді повернися... – наказав він їй.

Софія миттю сперлася руками на ліжко, підставивши йому пружні розчервонілі сідниці.

– Тільки продовж, продовж... – застогнала вона.

Постоялець за цю мить встиг ухопити зарядженого пістоля, що лежав неподалік від них і звів курок. Після цього знову увійшов у свою коханку. Двері, здавалось, от-от зіскочать з петель, і, щоб цього не сталося, він натиснув на гачок. Гримнув постріл, і удари в двері припинились. Одночасно з цим Софія голосно закричала від останньої найбажанішої хвили задоволення.

Христоф нахилився й торкнувся губами її шиї.

– А тепер пора, – прошепотів він їй, – з того боку вгомонились ненадовго.

І справді, щойно коханці, долаючи млість у тілі, встигли одягнутися, як двері знову затряслися. Цього разу значно дужче і, здавалось, трималися на місці тільки дивом. Христоф прислухався, намагаючись зрозуміти, скільки за ними нападників. Втім, схоже, тих було аж надто багато. Він глянув на Софію і з подивом зауважив, що вона цілковито спокійна, мовби от-от в цю кімнату ввірветься не зграя розгніваних волоцюг, а натовп усміхнених самаритян.

Він ухопив до рук стільця і щосили жбурнув його у вікно. Шиба розлетілася, і до кімнати увірвався скажений холодний вітер.

– Нам доведеться тікати, – промовив Христоф, – і, на жаль, ось цим не вельми зручним шляхом.

– Дрібниці, – несподівано з усмішкою відповіла Софія.

Чоловік першим переліз через підвіконня і підставив обличчя густому дужому вітру. Донизу можна було спуститися спочатку дахом прилеглої до будинку конюшні, а далі драбиною. Софія, попри свою тендітну зовнішність, виявилась надзвичайно сильною та вправною. Мов гнучка кішка, вона на рівні з Христофом пододала всі перешкоди і спустилася з ним донизу.

Чоловік відчинив конюшню і кинувся до свого коня, що ввидівши господаря, радісно заіржав. Та вже наступної миті тварина злякано нашорошила вуха, зачувши свист і ревіння вітру знадвору. То ласкою, то силою Христофові вдалося осідлати його й вивести з конюшні. Скочивши в сідло, він подав руку Софії. Як виявилось, досить вчасно, бо тієї ж миті за якихось десять кроків від них з'явилися їхні розлючені переслідувачі.

Втім, опинившись на коні, вони побачили перед собою лише темно-сіру пелену, за якою не видно було ані дороги, ані навіть найближчих орієнтирів. Не лишалось нічого іншого, як рушити наважання, проте кінь, незважаючи навіть на гострі шпори, затупцював на місці, не ступивши вперед ані кроку.

Христоф вже збирався зіскочити на землю і зустріти переслідувачів шаблею, але попереду несподівано з'явився ще один вершник. В сутніні виднівся лише його силует і, попри несподівану з'яву, нічого б дивного у ньому не було, однак, попри скажений вітер, жодна частина одягу незнайомця не тріпотіла й навіть не рухалась. Здавалось, просто з-під землі перед ними виросла бронзова статуя. Проте якоїсь миті вершник розвернувся і жестом запросив рушати слідом. Вибору не було. Христоф ще раз пришпорив коня, і той цього разу слухняно виконав волю господаря.

Хоч вершник, який раптово став їхнім проводирем, виглядав досить зловісно, слідом за ним утворювався зручний безвітряний тунель, рухатись крізь який було легко і безпечно. Буревій лютував і далі, проте подорожніх він більше не торкався. Ким був цей дивний незнайомиць Христоф і Софія не замислювались. Якщо тому захотілося їх врятувати, то хай буде він хоч дідьком.

Проїхавши так декілька миль, вершник зупинився. Христоф помітив, що вітер також ущух, а під копитами коней виявився рівний битий шлях, отже незнайомиць вивів їх куди слід. Вони з Софією ще раз вгледілись у його постать і цього разу вдалося таки роздивитися його риси. Втім, від побаченого подорожніх пройняв жах. Обличчя невідомого було сірого,

аж землистого кольору. Складалося враження, що череп просто обтягнули старою змертвою шкірою. Очі незнайомця були посадженні глибоко всередині, тому очиці здавались порожніми.

Їхній проводир загортався в темний промоклий плащ, з-під якого стриміла шабля без піхов, а над халявою чобота з доброї шкіри виднілось руків'я кинджалу. Очевидно, цьому добродію частенько доводиться вступати в герць.

– Це дорога до Огородинця,[3 - Огородинець (або Огородзенець, пол. Ogrodzieniec) – містечко неподалік Кракова.] – раптом озвався він голосом, подібним до скреготіння катівської диби, – чи ви збиралися до Кракова?

– Так, але спочатку нам потрібна саме ця дорога, – відповів Христоф, відчуваючи несамовите бажання попроситися з цим чоловіком, – чи могли б ми якось віддячити пану за наш порятунок?

– Прийде час, віддячите, – відповів той, – будьте певні, я не забуваю своїх боржників. Вдалої дороги!

З цими словами він пришпорив коня і, рушивши, за кілька хвилин зник із виду. Христоф відчув, що його супутниця тремтить чи то від холоду, чи то від страху і, відгорнувши полу свого плаща, накрив її плечі. У відповідь вона притулилася до нього, мов злякана сарна, загнана мисливцями.

Дорога, на яку вказав незнайомиць, тягнулася далі рівним полотном, де-не-де продірявленим калюжами, але була затишною, мов стара сорочка. Вітер ущух, світ довкола побілішав. Тільки обламані гілки і навіть цілі дерева, вивернуті корінням догори нагадували про те, що тут лютувала стихія.

Приблизно за десять миль вдалині зависочів гостроверхий замок. Тримаючись своєю основою за скелі, що слугували йому надійною опорою, він здалеку був подібний до велетенського білого орлиного гнізда. Втім, для птахів воно здавалось занадто низьким, а для людей – занадто високим.

– Ми зупинимось там на певний час, – сказав Христоф, коли вони вже минали низькі присадкуваті хатини Підзамчого.

– Хіба до Кракова так далеко? – обережно перепитала Софія.

– Ні, але я маю справу до вельможного пана Яна Фірлея, господаря замку, – пояснив той, і жінка помітила, що говорить він якось непевно.

– Що ж, гаразд, – відповіла вона.

– Окрім того, наш кінь змучився везти двох. Думаю, мені вдасться тут позичити ще одного, – додав Христоф.

– Так, слухна думка...

Обое зрештою замовкли і мовчали, аж доки не наблизилися до в'їздної брами. Вона була відчинена, і входу ніхто не пильнував. Можливо тому, що власнику твердині, коронному маршалкові та краківському старості Яну Фірлею нікого було боятися на відстані півдня дороги від столиці. Але радше тому, що цей вхід провадив тільки до замкового двору. Будинок господаря містився на окремій скелі, відгороджений від нього глибочезним ровом.

Челядь була заклопотана: кухарки, конюхи, ковалі й теслі сновигали з одного краю двору в інший, час від часу перегукуючись, жартуючи або сварячись між собою. Господар, видно, був людиною дійовою. А можливо, мешканці замку, втішені тим, що вітер нарешті вщух, намагалися якнайшвидше переробити всю необхідну і найпотрібнішу роботу.

Прибулих помітили не одразу. Аж за чверть години до них підійшов замковий вартовий і поцікавився, чого їм треба. Христоф попросив повідомити господаря про їхній візит. Той зміряв гостей недовірливим поглядом і, сплюнувши, побрів кудись убік солдатський касарень. Очевидно, десь там знаходився його старшинник. Ще за годину їх провели нарешті в будинок господаря і залишили у невеликій кам'яній почекальні. Невдовзі до них вийшов господар замку. Ян Фірлей був невисоким на зріст і худорлявим, а проте в усій його поставі відчувалася сила і влада. Риси обличчя мав чіткі, мов різьблені, а погляд уважний і гострий. Христоф і Софія при його появі звелися з місця й схилилися в поклони.

– До дідька церемоніал, – вигукнув раптом Фірлей і розкрив перед Христофом обійми, – радий, що ти завітав. Згодився врешті пристати до мене на службу?

– І так і ні, вашмосць – відповів Христоф, після того, як господар випустив його зі своїх міцних обіймів.

– І так і ні? – здивовано перепитав той. – Це ж як?...

– Найпевніше, служитиму вашій мосці і не служитиму одночасно, – продовжив гість.

– Дідько б узяв цих русинів, – промовив Фірлей і зареготав, – хитрі, як жиди. Прямо тобі ніколи не скажуть... «Служитиму вашій мосці і не служитиму одночасно». Це ж як? Братимеш платню, а сам будеш молодичь грати довколишніх?... Так? Ой, пробачте, ясна пані...

Господар спохопився, згадавши, що поруч з Христофом жінка. Він уклонився Софії і додав децю винуватим голосом:

– В цій глушині перетворююсь потроху на селяка, але обіцяю в присутності пані бути шляхтичем, як того велить мое походження.

Гостя поблажливо усміхнулася і відповіла, що насправді нічого їй не розчула. Він по-шляхетськи представився їй, витискаючи з себе стільки добрих манер, скільки в ньому їх було. Жінка схвально кивнула, даючи зрозуміти, що оцінила його потуги належним чином. Сама вона представилась господарю як Софія Єлецька.

– Що ж, найперше, вам слід відпочити з дороги, а вже потім поговоримо з тобою, Христофе, наодинці, – мовив Фірлей і гукнув ключника.

Той миттю опинився перед господарем і глянув на нього відданими, як у пса, очима. Це був уже літній чоловік, трохи згорблений і сивий. Пересувався він так безшумно, що, здавалось, ключником у цьому замку насправді служив привид.

– Нашим гостям потрібні покої, – коротко сказав Фірлей.

Той вклонився у відповідь.

– Ходіть, прошу, за мною, – запросив їх ключник.

Мандрівники попрощалися з господарем і рушили слідом за слугою, який повів їх добряче стертими сходами кудись нагору.

– Йдіть поволі й обачно, – застеріг їх той, – тут можна впасти й добряче забитися.

Сам він, проте, подався попереду так швидко і бадьоро, що гості ледве за ним встигали, одразу ж і порушуючи засторогу. На щастя, до відведених їм покоїв вони дісталися цілими. Всередині кожної з двох кімнат було сиро і відгонило погано вичиненими шкурами. Ключник пояснив, що це від того, що там довго ніхто не мешкав. Кожен новий постоялець втягує в себе і сморід, і сирість, а потім виносить їх назовні під час прогулянок. Тож чим довше їхні гості тут пробудуть, тим краще для них самих, бо з часом побут їхній ставатиме все приємніший. Христоф відповів, що вони планують залишитися тут лише на одну ніч.

– Тоді ви, можливо, й не побачите її... – пробурмотів тихо ключник.

Втім, гості добре почули його слова.

– Кого «її»? – першою перепитала Софія.

Той затнувся і прикусив безкровну старечу губу.

– Не зважайте, – спробував відговоритися ключник.

Це ще більше підігріло інтерес прибулих.

– Кого чи що пан має на увазі? – запитав тепер уже Христоф.

Відвівши погляд, ключник неохоче промовив:

– Челядь бачить іноді величезну рись з вогненними очима, що гуляє вночі по замкових стінах і подвір'ї... Кажуть, це демон, що приходить сюди з пекла...

– А ви її бачили? – з цікавістю мовила Софія.

– Так, декілька разів... Інакше не повірив би і сказав, що все це вигадки.

– І що потрібно цьому демонові в подобі рисі?

– Невідомо.

– Тобто він не чинить жодного зла?

– Ні, лише лякає челядників до смерті.

– Гадаю, дурня якась, – несподівано сказав Христоф.

Йому пригадалася зустріч з дивакуватим й моторошним на вигляд вершником, що показав їм сьогодні шлях. Для одного дня здавалось забагато чортівні. Від такої раптової різкості з вуст гостя ключник згорбився і замовк, озвавшись після цього лише раз:

– Вечеря о дев'ятій в комендантській трапезній. На вас чекатиме егомосьць Фірлей.

Відкланявшись, він з такою ж спритністю збіг донизу по сходах, з якою піднявся сюди. Залишалося тільки здогадуватись, звідки в такому геть немолодому тілі стільки спритності.

– Ти міг би бути з ним гречніший, – дорікнула Софія, щойно кроки ключника затихли десь унизу сходів.

– Так, міг би, – Христоф і сам це розумів, проте втома далася взнаки і не сприяла ввічливому поведженню.

Хотілося чимшвидше і хоч ненадовго простягнутись на якійсь лежанці. Хай навіть у смердячому замковому покої. Він мовчки повернувся до неї спиною і рушив до своєї кімнати. Всередині, лиш знявши з поясу шаблю, чоловік ліг горілиць на низьке трухляве

ліжко і з насолодою заплющив очі.

Сон прийшов до нього миттєво. Спершу липкою темною пеленою застелив йому очі, а потім крізь неї почало пробиватися світло. Врешті воно зібралося у два яскраві вогники, які пламеніли на відстані руки від нього. Придивившись до них, Христоф зрозумів, що насправді це пара чийось очей. Вони дивились пильно, мовби прагнули спопелити його. В цю мить чоловік з жахом відчув, що тіло його сухе, наче папір. Отже, як тільки ті вогники до нього наблизяться, він спалахне. Та ще раніше всередині загорілось відчуття страху. І яким же був його подив, коли разом зі страхом він почав відчувати дивну насолоду. Вона огортала його і пульсувала в ньому, мовби замість крові в жилах розтікався божественний нектар. Слідом за страхом і насолодою Христоф відчув над собою тепло і вагу чийогось тіла. Воно було гнучке і пругке. Добре відчувалися натягнуті, мов струни, м'язи та живіт, що пульсував пришвидшеним диханням.

Раптом трохи вище грудей його пронизав різкий біль, мовби хтось увіткнув йому в тіло одночасно десяток ножів. Христоф різко стрепенувся і від того зникла з-перед очей пелена... Тепер він побачив, що болю йому завдають не ножі, а пазурі. А на ньому сидить, широко розкривши пащу, велетенська рись. Він бачив її жовтаві зуби, що от-от, слідом за кігтями, мали вп'ястися в його плоть.

— Не смій відвертатись від мене, коли я тебе хочу... — раптом почув він жіночий голос.

Замість розлюченої тварини чоловік побачив над собою Софію, яка міцно стиснувши стегнами його боки, знімала з себе сорочку. Груди її вистрибнули з полону одягу і хтиво затріпотіли під здійснятими руками. Коли сорочка полетіла вбіг, він побачив її обличчя, перекошене від люті й бажання.

— Сучий виродку, не смій...

Вона різко подалася вперед, і він відчув на своєму животі її гаряче лоно.

— Тепер начувайся!.. — знову озвалась жінка і конвульсивно зарухалась на ньому, мовби частинка якогось точного і відлагодженого механізму.

Вона скаженіла й завивала, мовби та рись не зникла, а поселилася всередині неї і тепер керувала її діями. Коли насолоди їй ставало замало, жінка щосили біла його по обличчю, хапала за волосся і, нахилившись, до крові кусала йому вуста. Коли терпіти стало вже несила, Христоф, ухопивши її за стан, зняв із себе, мовби розлючену кішку. Тієї ж миті всі його почуття змінилися на якесь дике блаженство, після якого настало знесилення, а далі безпам'ять.

Прийшовши до тями, він відчув, що лежить на кам'яній підлозі, а одяг його розкидано по кімнаті. Звівшись на ноги, підійшов до дверей і смикнув за ручку. Двері виявились

замкнені.

– Що за чортівня...

Христоф зібрав свій одяг і якось непевно одягся. Такі бісові сни, та ще й не посеред ночі, йому ще ніколи не снились.

У двері голосно постукали, і з коридору долинув голос ключника:

– Пане Христофе, за чверть години вечера. Єгомосць не любить, коли спізняються. Навіть якщо це гості...

– Іду, – роздратовано буркнув чоловік і пристебнув до поясу шаблю.

За мить він вже був готовий. В коридорі Христоф рушив у протилежний бік від сходів, що вели донизу.

– Куди це ви? – здивувався ключник.

– Хіба ми не покличемо Софію? – запитав Христоф. – Я йду сказати їй.

– Пані Софія вже в трапезній, – сухо відповів той, – ходімо.

Христоф підкорився і слухняно пішов за ним.

Ян Фірлей сидів у голові столу, вдягнений у зовсім інший, значно багатший одяг, як і личило коронному маршалкові. Софія була по праву руку від нього, і господар, тримаючись на своєму місці штовписто й рівно, мов свічка, вів із нею якусь неспішну розмову, прагнучи, вочевидь, дещо згладити первинне враження, яке справив на цю жінку. Софія стримано та прихильно усміхалась йому, уважно вислуховуючи розповідь.

Зайшовши до зали, Христоф перепросив за своє спізнання і сів з іншого кінця столу. Між ним і Фірлеем сиділо ще двоє мовчазних чоловіків. Найпевніше – бургграф і замковий скарбій. Невдовзі подали наїдки.

Господар, схоже, вирішив почастувати гостей найкращим, на що була здатна замкова кухня. Подали дичину в гірчичному соусі та свинячу шию з кислотою капустою. Після цього на столі з'явилася птиця з лісовими ягодами, а після птиці – жирні печені коропи. Потім настала черга пирогів і кнедлів, а згодом і солодких фруктів. До наїдків гостям подали відмінне пиво та витримане не менш як десять років (так здалося Христофові) добре вино. Христоф також подумав, що Фірлей навряд чи старався б так для нього. Очевидно, маршалок прагнув вразити Софію. Зрозумівши це, чоловік усміхнувся і з неабиякою охотою кинувся обгризати запечене до скоринки дрібне пташине тіло. Після вечері Софія

першою підвелася з-за столу і, подякувавши за частунок, попросила господаря дозволу піти до свого покою. Ян Фірлей учтиво підвівся й також висловив їй подяку за те, що погодилась розділити з ним цю скромну трапезу. Після цього додав, що, звісно, вона може йти до себе, хоч відпускає її маршалок вкрай неохоче. Ще за чверть години відкланялись дещо захмелілі бургграф і скарбій.

Христоф і господар замку залишились наодинці.

– То що ж, тепер ти поясниш мені той бісовий софізм, який я почув від тебе вдень? – запитав маршалок.

– Який? – здивовано перепитав гість, справді забувши про що йде мова.

Фірлей хрипло захихотів.

– Я ж казав, бісові русини... – промовив він, втираючи сльози, що виступили на його очах від сміху, – пригадай, що ти говорив про свою службу в мене. Мовляв, і служитимеш і ні. То що ти мав на увазі, скурвий сину?

– От дідько, справді забув, – Христоф лягнув долонею по стільниці й також розсміявся, – тепер пригадую.

– То кажи, – посерйознішав господар замку.

– Мав на увазі, вашмосць, що прямую до Кракова, – відповів гість, – а в столиці збираюся стати на службу до короля. І оскільки вашмосць, як відомо мені, один із найвідданіших слуг його величності, то я одночасно служитиму й вам.

– Он як, – веселощі раптом зникли з обличчя Фірлея, – що ж, тоді ти маєш рацію. На службі в короля служитимеш одночасно і мені.

– Прошу вибачення, якщо чимось засмутив вашмосць... – спробував виправити ситуацію Христоф, проте господар знаком його зупинив.

– Все гаразд, – мовив Фірлей і зморщив чоло, ніби від болю, що закрадався десь з глибини мозку.

Насправді це був неприємний для нього спомин.

– Його Королівська Мосць хворий, – важко зітхнувши сказав Фірлей, – важко хворий... І, курва, добром це не закінчиться.

– Що не закінчиться? – чомусь перепитав гість.

У відповідь той сердито зиркнув на співрозмовника, мовби його дратувало те, що гість не зрозумів одразу.

– Король хворіє не на застуду чи пердячку, – вимовив маршалок, і слова його були важкими, мов камені, – егомосьць майже весь час лихоманить, і на додачу цей бідолашний чоловік провалюється у безпам'ять, щойно лихоманка трохи відступає. Згодом він повертається до тями, але всі побоюються (хоч декотрі з нетерпінням чекають), що одного разу він не прокинеться... Не уявляю, що буде коїтися в бідолашній Речі Посполитий, якщо король зараз віддасть Богові душу.

– У короля немає наступника, – з розумінням справи сказав Христоф.

– Та отож бо... – ще раз і ще важче зітхнув Фірлей.

Він звівся на ноги, сіпнувшись від несподіваного болю в спині, що викликало чергову хвилю брутальної лайки з його вуст.

– Чи можу я звернутися ще з одним проханням до вашої мосці? – також встаючи, запитав Христоф.

– Кажи, – прокректав маршалок.

– Це щодо Софії...

На цих словах господар замку вирівнявся і пильно глянув на гостя.

– Так, – мовив він, – слухаю тебе.

– Чи не знайшлося б тут для неї якої-небудь служби? – запитав Христоф.

Фірлей усміхнувся.

– Служби, кажеш, – сказав він, – хочеш в мене її залишити?

– Хочу знайти їй добре і безпечне місце, – відповів Христоф, – часи непевні.

– Треба подумати, – протягнув власник замку, хоча видно було, що він прийняв рішення одразу, як лиш почув це прохання, – перебудемо ніч, а вранці поговоримо.

Христоф уклонився на знак згоди, і вони попрощалися. Гість повернувся до свого покою і, роздягнувшись, вдруге вклався спати. Поспати йому вдалося не більше двох годин, коли в двері знову постукали. Стукіт цього разу був впевненіший і гучніший, ніж попереднього

разу. Чоловік неохоче звівся на ноги і подався відчиняти. За дверима виявився господар замку у нічному одязі. Поряд з ним непевно тримався ключник зі свічкою в руках. Рідкувата чуприна на голові Фірлея була скуйовджена, а у вирячених очах читався страх.

– Вашмосць... – здивовано промовив Христоф.

– Ходи зі мною, – прохрипів маршалок.

– Куди?

– Побачиш. Ходи, кажу...

– Гаразд.

І, не дозволивши гостеві навіть як слід одягнутись, Фірлей потягнув його за собою. Вони спустилися тими ж стертими сходами донизу, а потім знову піднялися вгору. Після вузького, як мишача нора, коридору, усі трое вийшли на галерею замкової стіни, що була призначена для тутешньої сторожі. Замок Фірлея був давнім, то ж стіна мала характерні мерлони,[4 - Мерлони – характерні зубці на мурованих оборонних стінах.] як будували в часи, коли артилерія ще була зовсім слабкою і недієвою. За одним з таких мерлонів Фірлей зупинився і знаком зупинив інших. Потім підкликав до себе Христофа і обережно вказав пальцем на сусідню з ними, дещо нижчу стіну, що знаходилась на першій лінії укріплень. Придивившись, Христоф побачив там величезну рись з вогненними очима, яка нещодавно являлась йому у сні. Втім, ця тварина, справжня чи примарна, знаходилась там не сама. Поряд з нею виднілася жіноча постать в білому. Жінка, присівши навпочіпки, гладила цю велетенську кішку по голові. Без жодного страху чи бодай побоювання... Вони виглядали, мов демонські сестри, що зустрілись вирішити долю довколишніх людських душ.

– Тобі видно, хто це там? – тремтячим голосом перепитав господар замку.

Христоф кивнув. Ясна річ, він упізнав Софію...

– Навряд чи їй знайдеться служба в мене, – продовжив Фірлей, – завтра попрошу вас звідси поїхати...

Розділ II

Авдієнція в Його Величності Сігізмунда II

Спершу ім'я назву я своє, що і ви

Його добре знали...[5 - Переклад Бориса Тена.]

Гомер. «Одіссея»

З-над Вісли потягнуло прохолодою. Свіжий подих вітру пробивався до напівтемних затхлих покоїв крізь відчинені вікна, плутаючись і тріпочучи в довгих шовкових шторах, мов зграї птахів у сітях. Було досить пізно, але всередині ніхто не запалював свічок.

З глибини кімнати почулося чиесь болісне зітхання, а потім кволі обережні кроки. Поступово звідти вийшов худий високий чоловік, що з усіх сил намагався триматися рівно. Вдавалося це йому ціною гострого болю в спині. Пройти з одного краю покоїв до іншого було несамовитою мукою. Чоловік ішов повільно, чередуючи кроки так, мовби ноги мав свинцеві. При цьому, послуговувався міцним різьбленим ціпком, що вдарявся час від часу в кам'яну підлогу.

– Доброго вечора, ваша величносте, – простір кімнати прорізав чийсь голос.

Кроки й удари ціпка стихли.

– Хто тут? – стривожено запитав король.

З протилежного кута вийшов невідомий у довгому плащі. Навіть у сутінках можна було розгледіти його моторошне обличчя, що нагадувало обтягнутий шкірою череп. За поясом незнайомиць мав шаблю без піхов.

– Я той, з ким зустрічі не оминати, – відповів він.

В сутінках відчувлось, як монарх стрепенувся.

– Хто... хто пустив тебе сюди? – кволо вигукнув король, і в голосі його звучало більше відчаю, ніж гніву.

Виходить, найкраща вавельська сторожа із загартованих та відданих вояків не здатна його вберегти.

– Візьміть себе в руки, ваша королівська милосте, – спокійно проговорив гість, – не треба кричати... Тим більше, що в світі не знайдеться такої сили, яка б мене стримала. Ваші охоронці ні в чому не винні.

Король Речі Посполитої Сігізмунд II Август раптом відчув, що цей чоловік дивним чином

має над ним владу і будь-що заперечувати йому немає жодного змісту. Монархові навіть здалося, що якби той наказав йому вистрибнути з вежі, то заведве чи король знайшов би сили опиратись наказові.

– Що тобі потрібно? – запитав Сігізмунд Август і тієї ж миті зрозумів, як сильно боїться відповіді.

– Твій час настав, – металевим голосом сказав незнайомец, зробивши до нього широкий упевнений крок.

– Стривай, – благально вимовив король і виставив перед собою руку.

Жест його виглядав слабким і безнадійним, проте гість зупинився. Добру хвилину тривала мовчанка. Очевидно, незнайомец вирішив, що поспішати нікуди і терпляче чекав, доки монарх прийде до тями.

– Можливо, ми домовимось?... – звівши очі на співрозмовника, майже пошепки промовив Сігізмунд.

Той зайшовся гучним скрипучим реготом.

– Домовимось? – перепитав незнайомец і в голосі його було стільки знуцання, що вистачило б на десятох таких, як Сігізмунд Август, – про що ви хочете зі мною домовитись, ваша королівська милосте?

– Дай мені ще трохи часу, – благально вимовив той.

– Твій час закінчується сьогодні.

– Будь ласка... Невже я не можу прожити бодай на одну добу довше?

– Можеш, – кивнув гість, – але навіщо це тобі? Завтра нічого не зміниться.

– Зміниться. Є одна справа, яку я мушу закінчити.

Біль та розпач пожирали короля, і він вже не міг триматися рівно. Монарх згорбився, важко спершись на свій ціпок. Цей чоловік, від якого досі залежала доля велетенської Речі Посполитої, викликав до себе тільки жаль.

– Мало хто в світі будь-коли торгувався зі смертю, – промовив гість, – а ті нечисленні, хто все ж на це зважувався, потім гірко шкодували і прагнули таки померти у свій час. Але було пізно...

– Отже, це можливо? – з надією запитав Сігізмунд.

– Можливо, але доведеться заплатити жахливу ціну.

– Мені однаково. Я готовий.

– Навіть не почувши, що буде потрібно за це мені?

– Що ж, кажи...

Співрозмовник короля глибоко вдихнув повітря. Воно затрималось на мить десь у його легенях, а потім зі свистом вирвалось назовні. Сігізмунд болісно зойкнув, ніби цим зусиллям у нього вже відібрали частку життя.

– По-перше, за це ти вмирати у страшних муках. Мені потрібен біль...

– Гаразд, – ані хвилини не сумніваючись, відповів монарх, – я згоден.

– Це ще не все, – перебив його гість, – мені мало твоїх тілесних мук. Знай, що за ласку, яку отримаєш від мене, заплатиш не тільки ти.

– Що це означає? – здригнувся король.

– Мені потрібне ще чиесь життя.

Сігізмунд відчув, як горло його здавив пекучий гнів.

– Будь ти проклятий! – закричав монарх, – невже й краплини жалю не знайдеться в тебе до того, хто тяжко страждає?

– Ні, – урвав той, – не знайдеться...

– Чие життя ти ще хочеш?

– Я сам вирішу... Ти про це не дізнаєшся. Але неодмінно вмирати той, хто вірно тобі служив. Або той, кого ти любиш.

Після сплеску гніву настала слабкість, і король вже не міг триматися на ногах. Сігізмунд важко осунувся на підлогу...

– То що ж, ваша королівська милосте, – іронічно мовив гість, – скасовуємо угоду?

Монарх витер піт, який градом котився з його чола і заливав очі.

– Ні, не скасовуємо, – простогнав він, – мені потрібна ще одна доба... За будь-яку ціну.

Незнайомець раптом більше театральню, аніж учтиво вклонився.

– Як накажете, ваша величносте, – солодкаво і знущально водночас протягнув він, – буде сповнено.

Невідомий зробив крок назад і знову вклонився.

– Буде сповнено! – повторив він вже голосніше.

Дивний чоловік, ця жахлива з'ява болісної ночі, продовжував відступати, кланятись і без упину повторювати ту саму покірну фразу. Однак в його голосі чулося дедалі більше насмішки й знущання, доки врешті замість слів, десь у темній глибині королівських покоїв, пролунав пекельний регіт, який, проте, різко обірвався.

– Добу, ще тільки добу, я не прошу більшого... – шепотів король, метаючись на вологій від поту постелі.

– Ваша величносте, ваша величносте... – лікар щосили намагався упіймати його слизьку розтріпану голову, аби та не вперіщилась в залізне узголів'я.

Коли йому це вдалося, монарх одразу прокинувся і широко розплющив очі. Рот його також відкрився, як у рибини, і він почав жадібно хапати ним повітря.

Притримуючи хворого лівою рукою, лікар потягнувся до склянки з заспокійливою настоянкою і за мить приклав її монархові до вуст. Сігізмунд зробив один спазматичний ковток, проте невдало, від чого відчайдушно закашлявся. Майже вся рідина, яку той ковтнув, полетіла назад лікарю в обличчя, втім король таки прийшов до тями.

– Це був лиш сон, – якомога лагідніше сказав йому ескулап, – всього лиш поганий сон...

Голова Сігізмунда безсило впала на подушку.

– Сон, – кволо вимовив король.

– Сон і не більше, – підтвердив лікар, втираючи рукавом своє обличчя, яке обплював йому володар Речі Посполитої.

Після цього він взявся витирати хустинкою піт з обличчя короля. Якоісь миті Сігізмунд зібрався з силами і скорчив обурливу гримасу. Лікар припинив свою процедуру.

– Покличте сюди... – почав говорити король, але дихання йому раптом забракло.

– Священника, ваша величносте? – спробував допомогти йому лікар.

– Дурню ти! – обличчя монарха налилося кров'ю. – Нехай до мене зайде Свенсон!..

Лікар підскочив так, мовби його вкололи розпеченою голкою. Незграбно вклонившись розпластаному і знеможеному королю, він чимдуж вибіг за двері.

Йон Свенсон, таємний королівський розпорядник, високий на зріст і дужий норман, зайшов до покоїв за кілька хвилин. Колись цей чоловік з похмурим і уважним поглядом, який сочився з-під густих сивих брів, служив особистим охоронцем його величності. З роками Свенсон постарів, але монарх, замість того, щоб відпустити його до рідної Швеції, лишив при собі й навіть збільшив платню. І справа тут була не лишень у вдячності, яка не завжди властива королівським особам, а в тому, що розум Свенсона не поступався його колишній та й теперішній силі. Сігізмунд цінував його вірність, як і те, що друзів цей похмурий швед при дворі не мав. І звісно ж умів тримати язика за зубами. Свенсону можна було довірити будь-яку таємницю і бути певним, що той швидше дасть відрубати собі руку, аніж зрадить довіру володаря.

Таємний розпорядник, зокрема, зберігав кореспонденцію короля. Отримував листи, адресовані його величності, уважно перевіряв, чи на папері не було отрути, і лиш тоді передавав секретареві або особисто монархові. Відправляв королівські листи Свенсон також сам. Спершу уважно приглядався до кур'єра, розпитував, чи добре знає шлях і, лише зачувши підходящу відповідь, спроваджував у дорогу. Розпорядник короля, мовби кожного разу забував, що всі кур'єри були людьми надійними і перевіреними безліч разів.

Звісна річ, охороняти життя та спокій короля Свенсон і надалі не полишав. Тепер не робив цього сам, але добирав у королівську сторожу тільки тих, кому довіряв і кого випробовував. Про випробування «старого вікінга» при дворі ходили легенди... Казали, що Свенсон змушував видертись без драбини на замкову стіну, а потім спуститися з іншого боку. Або ж перевіряв витримку тим, що міг змахнути своїм велетенським, вкритим рунічними написами мечем і зупинити його за якийсь цаль[6 - Цаль – давня міра довжини, що становила приблизно 2,5 см.] від шиї претендента. Тільки якщо той лишився незворушним, йому випадала честь служити в королівській охороні. Зайве говорити, що в цьому «загоні Свенсона» служили тільки найкращі. Сігізмунд ще раз про це подумав, згадавши свій сон і візит незнайомця. В дійсності, такого ніколи б не сталося. Вартові нізащо б не пропустили зайду! Якщо тільки той смертний... З плоті і крові...

Свенсон мовчав, зупинившись за кілька кроків від королівського ложа. Монарх, зібравши докупи сили, сперся на лікті, щоб краще його бачити. Лікар, вигулькнувши з-за спини нормана, запопадливо підклав під королівську голову ще одну подушку.

– Залиш нас наодинці, – наказав йому Сігізмунд.

Той слухняно зник.

Король, ніби обдумуючи, що має сказати, добру хвилину не зводив зі Свенсона очей. Присутність цього грізного вікінга, схожого на одного з войовничих богів Півночі, заспокоювала його. Вселяла спокій і надію. Сігізмунду навіть здалося, що саме так буде виглядати ангел, який коли-небудь спуститься за ним з неба й покладе край його стражданню.

– Свенсоне... – видихнув нарешті монарх.

– Так, ваша величносте, – відповів той низьким рівним голосом.

Сігізмунду раптом подумалось, чи не безглуздо буде зізнаватися в тому, що він боїться власного сну? Як же так, король Речі Посполитої і раптом перелякався кошмару, мов малий хлопчисько? Хай навіть хворий король... Хай навіть король, якому лишилося небагато.

Монарх облизав пересохлі губи і промовив зовсім інше:

– Хочу знати, чи не прибували до мене кур'єри за останню добу?... Чи не було важливих послань?

Свенсон уклонився і дістав зі своєї важкої шкіряної сумки, що висіла на поясі, кілька згорнутих листів.

– Звістка зі Сходу: Девлет-Гірей іде на Москву.[7 - «Девлет-Гірей іде на Москву...» – йдеться про невдалий похід кримського хана Девлет-Гірея. Влітку 1572 року в Молодинській битві за 50 верст від Москви його армія зазнала поразки.]

– Чув, далі...

– Секретар вашої королівської милості, Ян Замойський,[8 - Ян Саріуш Замойський (1542–1605) – державний діяч Речі Посполитої, королівський секретар з 1566 року. Згодом великий коронний канцлер.] бажає вашій величності одужання і...

– Далі, – знову перебив Сігізмунд.

– Князь Острозький[9 - Князь Острозький – мова про Костянтина Василя Острозького (1526–1608), сенатора, воеводу київського. Одного з найбагатших і найвпливовіших вельмож в Речі Посполитій.] пише, що війська наші в Лівонії[10 - Лівонія – територія сучасних Латвії та Естонії. В період з 1558-го до 1583 року за контроль над цим тереном

точилася війна між низкою скандинавських та східноєвропейських держав.] потребують харчів та пороху.

Сігізмунд важко зітхнув.

– Далі.

– Короткий лист з проханням про авдієнцію.

– Хто просить?

– Такий собі Христофор з Лемберга.

– Хто це?

– Не знаю, ваша милосте, – відповів Свенсон, – пише, що ви без сумніву згадаєте його.

– Я згадаю його? Якого дідька? Він додає якісь поважні факти?

– Ні.

– Тоді спалить цей лист.

– Як скажете, ваша величносте... Хіба що.

– Що?

– Чоловік цей нагадує, що одного разу, ваша королівська милість потрапили у скруту.

– В скруту?

– В полон, якщо бути точнішим...

– В полон? Ніколи такого не...

Раптом запала тиша. Король наморщив чоло, вочевидь болісно щось пригадуючи.

– Ніколи такого не було, – продовжив він, – окрім одного разу...

Сігізмунд пригадав, як років десять тому втрапив у халепу на Волині, де князь Острозький полонив його в своєму замку. Власне, зробив це господар Вежі Мурованої^[11 - Вежа Мурована – інша назва Острозького замку.] у непрямий і доволі підступний спосіб: знаючи про те, що король з дитинства має страх перед пишногрудими палкими жінками,

приставив до дверей монарших покоїв гарячу волинську молодицю, якої Сігізмунд боявся, мов дідько ладану. Така «варта» справді виявилась надійною. Володар великої Речі Посполитої не наважився переступити поріг покою, аж доки від ганьби його порятував оцей самий Христофор з Лемберга. До того ж через короля накликав на себе гнів князя і заледве не поплатився головою.

– Де цей чоловік? – кволо запитав Сігізмунд.

– Від ранку в почекальні, – мовив Свенсон.

Король перевів погляд на вікно, за яким висіла глупа ніч.

– Від ранку, кажеш...

– Закликати його? – знову озвався розпорядник.

– Якщо він дочекався, то заклич...

Вікінг вклонився і вийшов за двері.

– Христофор... – повторив монарх ім'я прохача.

Королю пригадалась місячна ніч в полі, куди його вивів цей відчайдух. Замок Острозького, що був перед цим для Сігізмунда в'язницею, лишався за спиною, а попереду сіріла в темряві дорога, що провадила до загонів королівської армії. Це була дорога свободи. Тоді монарх запитав, чим може віддячити своєму рятівникові. Христоф попросив про помилування для якоїсь львівської дівчини, звинуваченої у відьмацтві. Сігізмунд просто в сідлі підписав документ і наостанок запросив сміливця до Кракова, до себе на службу... Видно, Христоф тільки через роки прийняв його запрошення.

Двері покоїв знову прочинились, і досередини зайшов спочатку Свенсон, а потім той, хто просив авдієнції. На стомленому обличчі прохача виднілася радість, очевидно від того, що дочекав він на прийом усього півдобі. Вклонившись королю, Христоф зачекав, доки той до нього озветься.

– Я згадав, де ми зустрічалися, добродію. Ви порятували мене від полону того схизмата Острозького, – вимовив монарх.

– Мав за щастя служити вашій королівській мосці, – вклонився Христоф.

– Ви не просто служили, ви ризикували життям.

– Ризикувати і, якщо буде потрібно, віддати життя за свого короля – це обов'язок кожного,

хто називає себе людиною честі, – трохи улесливо, але твердо мовив прохач, – я, власне, прибув для того, щоб запропонувати вашій королівській милості свою шаблю і свою вірність.

Сігізмунд усміхнувся.

– Схоже, мені вони знадобляться, Христофе, – мовив він, – підійдіть ближче...

Чоловік зробив два кроки до ліжка, на якому лежав монарх. Розпорядник короля залишився на місці.

– Ви також підійдіть, Свенсоне, – звернувся до нього Сігізмунд, – даруйте, я нічого вам не сказав. Але в мене, як і раніше, не буде від вас таємниць...

Вікінг і Христоф завмерли, чекаючи на продовження королівських слів. Той попросив дати йому води і, щойно Свенсон виконав його прохання, заговорив знову:

– Як бачите, панове, у вашого короля певні негаразди...

Тут він хрипло засміявся, проте піддані не підтримали його жарту.

– Тобто я помираю, – вже звичним своїм тоном проговорив Сігізмунд, – але це не найгірше, попри те що ця звістка зовсім не тішить мене. Найгірше полягає в іншому...

Він глибоко вдихнув і, трохи потримавши повітря в своєму хворому нутрі, зі свистом видихнув його назовні.

– В тому, що на троні я не залишаю нащадка, а на землі – законного сина, – продовжив Сігізмунд, – будь-де це стає причиною кривавого хаосу... Змов, інтриг, убивств, які нищать королівство зсередини. Бідна, бідна моя Річ Посполита!.. Але Бог свідок, вже нічим я їй не допоможу.

По обличчю короля потекли сльози. Можливо, тієї миті він також усвідомив, що гірку його передсмертну промову про долю Польщі мовчки вислуховують похмурий швед і Христофор, який був русином з походження.

Проте, після ще однієї паузи і ще одного важкого зітхання монарх заговорив про інше:

– Втім, сталося так, що, попри все, я залишаю по собі на цьому світі маленьке життя...

Христоф і навіть суворий вікінг здивовано звели брови, а король усміхався, і усмішка його була щасливою. Сігізмунд сповненим тепла поглядом дивився кудись у стелю, де, можливо, бачив щось, що приносило йому полегшення, або чийсь образ, який втішав його

у ці останні болісні миті.

Минуло майже чверть години, перш ніж король заговорив знову:

– І от, мої дорогі друзі, перебуваючи на смертному ложі й терплячи несамовитий біль, я прошу вас зберегти чи порятувати мою дитину, яка ніколи й не бачила свого батька, – Сігізмунд перевів погляд на своїх мовчазних слухачів, – знайдіть це янголя і допровадьте у безпечне місце. А найголовніше – збережіть таємницю. Бачить Бог, життя цієї дитини перетвориться на пекло, щойно про наш кровний зв'язок дізнаються мої вороги...

Дихання короля стало важким і уривчастим.

– Свенсоне, – видавив з себе монарх, – поруч з вами відчайдух і сміливець родом з Лемберга. Довіряйте йому, наче собі. Після моєї смерті ви залишитесь розпорядником скарбу, то ж дайте цьому чоловікові стільки грошей, скільки йому знадобиться...

– Буде сповнено, ваша величносте, – невпевнено відповів той.

– Христофоре, вас я прошу виконати цю останню волю вмираючого короля...

Чоловік з Лемберга напружив слух і трохи подав голову вперед, щоб краще розчути слова монарха, однак той вкотре важко зітхнув і заплющив очі. Точніше, його важкі повіки скотилися вниз і не підіймалися назад.

– Ваша величносте, – стривожено промовив Свенсон, – ваша величносте, ви чуєте мене?...

Не відкриваючи очей, Сігізмунд кивнув. Тоді Христоф підійшов до королівського ложа і, ставши на одне коліно, нахилився до страждальця.

– Скажіть мені, де знаходиться дитина, ваша милосте, – промовив львів'янин.

Король облизав сухі потріскані губи.

– В Познані, – прошепотів він ледь чутно.

– В Познані, – повторив Христоф.

– Це хлопчик? – знову запитав він.

– Так...

– Пам'ятаєте ім'я?

– Звісно, – навіть у слабкому голосі почулося щире обурення, – звісно...

Христоф замовк і став чекати, доки король назве ім'я сина.

– Звісно... – втретє сказав той, – його звати... Франциск, здається...

– Франциск, – Христоф повторював сказане, аби впевнитись, що розчув правильно.

– Йому має бути трохи більше року...

– Зрозумів, ваша милосте.

Христоф спробував підвестись, але король зупинив його легким холодним дотиком.

– В Познані знайдіть... абата Купідуру... Це наш друг. І він знає...

Сігізмунд, здавалося, заговорив з останніх сил.

– ... мою таємницю.

– Лікарю! – тієї ж миті гаркнув Свенсон, бачачи, що король утратив свідомість.

Двері розчинились, і той, кого кликали, увірвався в покої. Опинившись біля ліжка, він сердито відштовхнув Христофа, на додачу змірявши його підозрілим поглядом.

– Забирайтесь звідси, – просичав ескулап.

Чоловік слухняно звівся на ноги й попрямував до виходу, жодним чином не відповівши на цю грубість. Лікаря в цю мить можна було зрозуміти.

Біля дверей його зупинив Свенсон.

– Де ви зупинились? – запитав вікінг.

– В постоялому дворі, в «Кривого Яцка».

– Це той гадючник на Клепажу?

– Так.

– Я навідаюсь за декілька годин. Справа, як бачите, пильна.

– Буду чекати.

З цими словами Христоф вийшов з покоїв і, ледь не загубившись у безкінечних лабіринтах коридорів та сходів, подався геть з королівського палацу. Замок височів над містом, а під ним простягалась темна пелена нічного Підзамча, крізь яку то там, то там пробивалися вогні будинків і вулиць. Львів'янин спустився донизу, просто в обійми міської ночі, інстинктивно поклавши руку на ефес шаблі, що висіла в нього на поясі. Звідси до Клепажу було не надто далеко, проте о такій порі неприємності могли спіткати на кожному кроці навіть озброєного чоловіка. Краще загорнутися у свій плащ і швидким кроком подолати цю відстань, не звертаючи уваги ні на кого і ні на що.

– Агов, любчику... – гукнула до нього якась шльондра.

– Гей, ти, к-к-курви с-с-сину, – ледве вимовляючи слова, озвався до нього п'яний солдат, якому, видно, хотілося бійцівських пригод, а проте не вистачало сил навіть на те, щоб підвестися з калюжі власної сечі.

Христоф, не повертаючи голови в їхній бік, вийшов на вулицю Канонічну. Тут він пішов ще швидше, але несподівано спіткнувся і простягся просто на загидженій темній бруківці. Почулася добірна львівська лайка, яку Христоф не зміг та й не прагнув стримати.

– Будьте обачнішим, добродію, – промовив хтось.

Ще кілька чоловічих голосів захихотіли.

– Спробуй тут... – Христоф хутко звівся на ноги і спробував розгледіти, хто перед ним.

Навпроти сіріло чотири силуети, один з яких видався йому знайомим.

– І що ж, вдалося потрапити на королівську службу? – запитав той самий голос, і львів'янин упізнав нарешті в цій постаті вельможного Яна Фірлея, власника замку, в якому вони зупинялися з Софією по дорозі до Кракова.

– Ваша милосте... – уклонився йому Христоф, – не сподівався зустріти вас ось так несподівано...

– Все земне наше паломництво – суцільна несподіванка, – по-філософському сказав Фірлей, – ти, либонь, і гепнутись посеред вулиці не сподівався.

Голоси за спиною маршалка знову захихотіли. Христоф стиснув зуби, бо відповісти хотілось зухвало й гостро.

– Не ображайся, – вгадавши його настрій, поспішив промовити вельможа, – жарти о такій

порі – химерна річ. І не все слід сприймати близько до серця. То як, дорогий Христофе, вдалося тобі отримати бодай королівську аудієнцію?

– Ні, ваша милосте, – вирішив збрехати той.

– Не дивно... Зараз король допускає до себе тільки того Свенсона і лікарів. Втім, мені відомо більше...

Ян Фірлей раптом стишив голос і підійшов ближче до свого співрозмовника.

– Наш Сігізмунд навряд чи доживе до ранку, – промовив він.

Христоф змовчав.

– Ти чув мене? – перепитав маршалок.

– Чув, ваша милосте.

– І що ж?

– Ця звістка завдає жалю.

– Так, але я зараз про інше... Смерть короля передчувають усі. І з усієї Речі Посполитої до Кракова стікаються могутні вельможі. Ті, хто готовий ділити королівську спадщину. Не треба бути провидцем, аби передбачити, що як тільки закриються назавжди очі Сігізмунда, тут почнеться різанина. Це важлива ніч, Христофе. Бо вже в прийдешній полудень буде видно, хто матиме владу, а кого втоплять у Віслі чи втопчуть у краківські вулиці. Тому кожна вправна шабля і кожне хоробре серце зараз для мене на вагу золота...

Фірлей ухопив Христофа за плечі.

– Я заплачу тобі будь-які гроші, якщо станеш цієї ночі поруч і рубатимеш за моїм наказом. Ти згоден?

– Ваша милосте...

– Будь-які гроші, – перебив його маршалок, – всі патякають про мою скупість, але я доведу тобі інше.

– Я зв'язаний іншим обов'язком, вашмосць.

– Яким ще, в дідька, обов'язком?

– Це гонорова справа, – коротко відповів Христоф.

– Ти наживаєш собі ворога, – погрозово сказав Фірлей.

– Господь милосердний, – покірно мовив львів'янин, ступивши, про всяк випадок, півкроку назад.

Йому не вдавалося розгледіти, як виглядають охоронці Фірлея, проте Христоф розумів, що королівський маршалок не ходив би в таку ніч по місту аби з ким. Найпевніше, там трое озброєних до зубів відданих своєму господарю міцних бійців, які кинуться на нього, мов пси, за першим наказом господаря. Шансів дожити до світанку тоді в Христофа буде небагато.

Проте, вельможа опанував свою злість і, глянувши на нього зверхньо, промовив:

– Не раджу тобі лишатися в Кракові довше, ніж до ранку. Задля твого ж добра.

– Я й не мав такого наміру, ваша милосте, – з деяким полегшенням відповів Христоф.

– От і правильно.

Стримано попрощавшись, ці нічні співрозмовники розійшлися, кожен відчуваючи, що в душі залишився гнилий неприємний осад. Ці двоє знайомі були ще з лівонських, коли служили в одному війську і билися з одним ворогом. Тепер же, за інших обставин, не могли знаходитись навіть в одному місті.

Христоф шкірою відчував, як у місті росте напруга. Не дивлячись на те, що король Сігізмунд був ще живий і ніхто не оголосив про його смерть, здавалось, кожен міщанин Кракова не спав, снуючи з площі на площу, з вулиці на вулицю, якимось потаємним чином переймаючись майбутньою долею держави. В різних місцях спалахували все нові вогні, освітлюючи дорогу невеликим групам, а то й цілим юрбам людей, що, ховаючи зброю під плащами, зближалися все ближче до Вавелю. Королівських солдатів поки що видно не було.

Христоф дістався нарешті свого помешкання на Казімежу. В цій дільниці Кракова було спокійніше, хоч час од часу також з'являвся хтось зі смолоскипом в руках і стривоженою міною на обличчі.

Софія відчинила не одразу. Лишень зачувши за дверима голос Христофа, впустила його до помешкання, яке вони знімали. Вона також виглядала переляканою.

– Де ти був? Я вже гадала, що тебе вбили, – розпачливо промовила жінка.

– Це не так легко зробити, Софіє, – відповів той, нахилиючись над мискою з водою.

Вмившись, Христоф, на мить, заховав обличчя за сіруватим рушником.

– Ти не знаєш з ким маєш справу, – раптом промовила Софія.

– Поки що на вулиці тільки юрми міщан. Жодного солдата не видно, – промовив Христоф, відкидаючи вологого рушника геть, – хоч, безумовно, вони з'являться. Але згодом... Під ранок. Мене до того часу вже тут не буде.

– Ти... ти ідеш?

– Так, маю одне завдання, яке мені доручили у Вавелі.

– А як же я? Ти залишиш мене тут?

В голосі її чулося стільки благання, що, здавалось, не встояла б і кам'яна стіна.

– Я гадав, ти прямувала тільки до Кракова... – розгублено мовив чоловік.

– Хотіла, як і ти, підшукати тут для себе службу. Але ж сам бачиш, що коїться в цьому місті.

Христоф дивився на неї, намагаючись вирішити, що робити зі своєю супутницею надалі.

– Куди ти вирушаєш? – Софія першою порушила незручну мовчанку.

– До Познані.

– Візьми мене з собою... Прошу тебе. Я там залишусь і більше не буду тебе обтяжувати... А по дорозі дбатиму про тебе, мов дружина чи служниця, і не проситиму нічого, крім захисту.

Христофові раптом подумалось, що цим глибоким благальним очам, які дивились зараз на нього, не зміг би відмовити жоден чоловік. Він не надто багато знав про цю жінку, але найпевніше, так воно й було.

Відвернувшись, мовби для того щоб позбутися чар її погляду, львів'янин кивнув.

– Сьогодні ще чекаємо на гостя, – промовив Христоф за кілька хвилин, – власне того, хто нас спровадить у подорож.

– Хто цей гість? – перепитала Софія.

– Таємний розпорядник його величності, – відповів львів'янин, – забув або й не почув його ім'я. Однак людина поважна.

– І прийде сюди? – з недовірою кинула Софія.

– Атож, в цей гадючник.

За годину в двері справді рішуче постукали. До цього часу постояльці вже встигли зібрати свої речі в дві невеликі дорожні торби. Христоф схопився з місця і рушив відчиняти, по дорозі вдоволено потираючи долоні. В цей час, він, найпевніше, згадав наказ короля своєму розпоряднику видати Христофові стільки грошей, скільки той буде потребувати. Чоловік з Лемберга вирішив, що потребуватиме багато. Тим більше що дорога до Познані неблизька та справа, до якої він зголосився, важлива й по-своєму небезпечна. Адже невідомо, хто ще може дізнатись про існування королівського нащадка... А дізнавшись, чи бажатиме цьому нежданному спадкоємцеві добра? Словом, діло вартісне.

З такими думками Христоф прочинив двері нічному гостеві. Яким же великим було його здивування, коли замість високого благородного Свенсона, він побачив на порозі декілька миршавих постатей, що миттю заштовхнули його всередину кімнати, виставивши перед собою ножі, загострені палиці та уламки шабель.

– Вітаю вас, добродію, – Христоф вихопив з-за поясу свою карабелу і двічі, хрест-навхрест змахнув нею перед собою. Лезо зі свистом розсікло повітря, змусивши нежданих гостей позадувати назад до дверей.

– Чого вам в біса треба? – запитав постоялець, відчуваючи, як потроху після здивування його переповнює злість і навіть кількість цих пройдисвітів не применшує бажання посікти їх на капусту.

– Ми шукаємо зра... зрадників... – пробелькотів хтось із них п'яним голосом.

– Яких ще зрадників? – гаркнув Христоф.

– Зрадників корони, – втрутився інший, – тих, що винні в занедужанні його величності...

«От і почалося, – подумав постоялець, – через таких п'яних недоумків і почалося... Вельможі порадили б між собою, не проливаючи міщанської крові. Тепер же непереливки буде і горodyнам».

– Від чийого імені ви тут? – хмикнув він, підступивши до них ще ближче.

– Від імені короля! – заволали вони в один голос.

– В короля немає на службі свиней! – почулося в них за спиною.

Горе-нападники озирнулися. До тісного покою, добряче пригнувши голову, зайшов розпорядник короля, Йон Свенсон. Коли він випрямився у повен зріст, очі його палали, а обличчя було багряним від гніву. За його спиною стояло ще трое жовнірів з королівської сторожі. Вони, в свою чергу, тільки криво всміхались, наполовину повитягавши шаблі з-за поясу.

– Випхати звідси цих волоцюг, – наказав своїм людям Свенсон і відступив убік від дверей.

Однак, ті, що діяли «від імені короля» чимдуж кинулися до виходу самі, а сторожа тільки пригостила їх наостанок щедрими копняками. Згодом Свенсон знаком наказав їм також чекати за дверима. Щойно вони вийшли, як всередині запанувала тиша. Христоф заховав свою шаблю і почав було про щось говорити, коли ж помітив, що Свенсон і Софія мовчки дивляться один на одного. Не розуміючи в чому справа, він вирішив почекати, доки заговорить хтось із них.

– Не одразу тебе впізнав, – першим озвався вікінг, – не вірю своїм очам.

– Мені також не віриться, що це ти, – відповіла жінка.

– Багато минуло років.

– Атож.

Вони одночасно глянули на Христофа, який стояв, завмерши від подиву, а потім знову втюпились поглядами один в одного.

– Кожного разу, коли ми бачились, ставалося щось недобре, – раптом процідив крізь зуби Свенсон.

– Жодного разу моєї вини в цьому не було, – відповіла жінка тремтячим голосом.

По обличчю Свенсона покотився рясний піт.

– Що цього разу? – прохрипів вікінг.

– Я не знаю...

Софія відвела очі.

– Кажи!

– Не знаю, – зі сльозами мовила та.

– Що за бісова комедія? – втрутився Христоф, проте його ніхто не слухав.

– Вони вже тут? – перевівши подих, твердо запитав Свенсон.

Жінка підняла на нього свої вологі очі. Вони були широко розкриті і десь в їхній глибині поволі загорався незрозумілий і моторошний вогонь.

– Так, – вимовила вона чужим низьким голосом.

– Де саме? – перепитав норман.

Вуста Софії раптом почорніли і скривились, як у біснுவатого.

– Позаду тебе...

В ту ж мить ззовні почулися звуки бою. Брязкання зброї, слова лютих проклять і стогони поранених. Свенсон, вихопивши шаблю, кинувся за двері, проте на нього там вже чекали. Хтось швидко і точно завдав йому удару шаблею в груди. Вікінг заревів, наче лев і, викинувши лівицю вперед, підтягнув нападника до себе. Своею велетенською рукою він тримав його за шию, мов гусака, дедалі міцніше її стискаючи, хоч сам при цьому стікав кров'ю. Христоф кинувся йому на допомогу і, перше, що він побачив за дверима – це були порубані тіло волоцюг, що вдерлися до його кімнати. Поруч з ними лежало двоє з королівської сторожі, а третій відчайдушно відбивався від цілого загону якихось нових нападників.

– Хто це в біса такі? – вигукнув Христоф, намагаючись дістати шаблею когось із них.

У відповідь, львів'янин сам отримав добрий десяток майстерних ударів, які ледве зумів відбити.

– Нема часу, – прохрипів Свенсон, задушивши врешті того, кого тримав за горло. Тепер він використовував його мертве тіло, як щит, – повертайся досередини...

– І що далі? Будемо відсиджуватись, як щурі? – запротестував той.

– Досередини негайно! – гаркнув Свенсон, і на губах його виступила кров.

Христоф неохоче підкорився. Відштовхнувши своїх супротивників якнайдалі від себе, він кинувся назад до кімнати. Вхід миттю загородив Свенсон. Накинув мертве тіло, яким досі прикривався, собі на спину, а до Христофа й Софії повернувся обличчям.

– Тікайте через вікно, – прохрипів норман, – я довго не зможу їх стримувати.

З іншого боку хтось вдарив його шаблею по нозі, і Свенсон важко опустився на коліна. Однак і в такому положенні нападники не перевищували його зростом, тому він все ще надійно захищав від них вхід до покою.

– Чому я маю тебе залишати? – промовив Христоф.

– Бо в тебе доручення від короля!.. – відповів норман. – Йди, чорт забирай...

Вдруге за останній час Христоф і Софія мусили тікати з заїжджого двору крізь вікно, наче злодії або постояльці, яким нічим заплатити за ночівлю. Цього разу висота було більшою, а вікно меншим. Полетівши сторчача донизу, кожен із них гепнувся на бруківку, боляче при цьому забившись. Софія скрикнула з болю.

Христоф звівся на ноги. Обережно ступив крок, потім другий... При падінні тільки забив коліно, але рухатись це надміру не заважало.

– Йдемо Софіє, – прошепотів він, простягаючи їй руку.

Жінка, на щастя, також вціліла. Вони хутко рушили до конюшні. Ще мить, і ці двоє, навіть не засідлавши коней, помчали темними краківськими вулицями просто навмання, геть з міста...

Вранці наступного дня, як тільки Софія розплющила очі, перше, що вона побачила – це була бездонна синь чистого неба просто перед нею. Час від часу його стрілами пронизували птахи, викрикуючи щось тривожне і голосне своїми пташиними голосами. Під головою вона відчула дбайливо покладену сумку, а поруч з її обличчям легко гойдалася волога від роси трава. Був ранок.

Жінка пригадала, як змучена останніми подіями, ледве дочекалася, коли вони з Христофом зупиняться, а потім, либонь, просто зомліла від утоми. Софія була загорнута в його плащ і почувалася цілковито затишно. Трохи піднявши голову, роззирнулась довкола, шукаючи Христофа.

Той був неподалік. Мовчки сидів на траві, дивлячись кудись удаль, де в перших променях липневого сонця танув прохолодний вранішній туман.

– Доброго ранку, – привіталась Софія.

Христоф звернув до неї втомлене обличчя, на якому свіжів шрам від учорашньої сутички в постоялому дворі.

– Вітаю, – мовив він і знову відвернувся.

– Про що ти думаєш? – за якийсь час запитала Софія.

Вона з приємністю вдихнула насичене травами й запахом землі вранішнє повітря. Довкола, скільки оком кинь, простягалося завітчане поле. В такі миті, як ніколи, усе внутрішнє ество хоче жити.

– Я думаю про бідолаху Свенсона, – відповів львів'янин, – і про те, що вчора він славно загинув. Душа його, справжня душа воїна, либонь вже десь перед райськими воротами.

– Мабуть... – тепер і Софія повністю пригадала вчорашній день, добряче спохмурнівши.

– В мене безліч питань до тебе, – продовжив Христоф, – найперше, звідки ви зналися раніше зі Свенсоном?

– А істи ми будемо? – зітхнула вона. – Зізнатися, ще від учора вмираю з голоду...

Христоф підтягнув до себе дорожню сумку, яка слугувала до цього Софії подушкою, і дістав звідти хліб та шмат солонини. Розділивши все навпіл, вони мовчки поснідали. Після цього львів'янин удруге звів на неї погляд.

– Це сталося понад десять років тому. У Венеції. Я ще була ученицею майстра Тарталі. Оскільки, окрім усього, він був ще й неперевершеним ювеліром, його запросили до палацу дожа оздоблювати там святкову залу. В цій залі планувався дуже важливий прийом. На кого там очікували, я не знала. Не знав, мабуть, і сам Майстер. Та мене це й не обходило. Я вперше була у Венеції, вперше бачила такий розкішний палац і мені вперше випала можливість допомагати своєму Наставнику в такій важливій роботі.

Ми з Майстром та ще з десятком помічників працювали не один місяць. Врешті оздоблення зали було завершено. Венеціанський дож, його милість Джироламо Пріулі, залишився задоволений. Ще б пак! На стелі із золота, перлів, діамантів, смарагдів та аметистів були викладені картини раю, а на підлозі, з рубінів, гранатів та сапфірів – ми зобразили пекло. Стіни ж прикрасили полотнами з мирського життя. Таким чином, кожен, хто заходив, опинявся ніби посеред безкінечної коловерті Всесвіту. І, мовби перебуваючи на місці самого Бога, спостерігав одночасно за всім, що відбувається з людською душею: народження в тілі, земне паломництво, сповнене спокус і зваб... А далі – шлях до пекла, де чекають муки. Або до раю, де кожна душа отримує безкінечне блаженство.

Нам щедро заплатили за роботу, проте під страхом смерті наказали мовчати про існування цієї зали. Згодом, однак, усіх, окрім нас із Майстром, запросили на святкову учту, після якої я вже ніколи не бачила тих робітників. Мабуть, Вчитель поручився за мене, сказавши, що я

вмію тримати слово, а найпевніше – просто швидко про все забуду.

Так чи інак, але невдовзі ми мусили збиратися в дорогу і покидати Венецію, щоб повернутись до Мілана, де мій учитель працював у зброярні іншого впливового вельможі. Мені понад усе хотілося ще раз поглянути на ту залу, де ми провели стільки часу. Адже навряд чи ще колись мені вдалося б потрапити туди знову. Врешті, не встоявши перед спокусою, я тихо дісталася туди потаємним ходом, що показав мені колись Учитель.

Я ступала тихо, навмисне знявши черевики, тому вчасно зауважила, що в тій залі хтось є. Звідти долинали чоловічі голоси. Мудро було б так само тихо повернутися назад, щоб випадково себе не видати, однак моя цікавість стала тепер ще сильнішою. Адже там, мабуть, ті для кого ми працювали увесь цей час! Ну як можна бодай краєм ока не побачити, хто це? Як виглядають ці люди?

Я підкралася зовсім близьенько до потаємних дверей, що містилися за одним із полотен. Звідси навіть чулися окремі слова, однак зміст розмов і надалі лишився незрозумілий. Щойно я вирішила прихилитися до дверей вухом, сподіваючись так краще чути, як хтось ухопив мене ззаду за плечі, одночасно закривши мені рота, щоб я була не крикнула.

– Ти хто така? – почула я запитання, і рука біля рота трохи послабилась, щоб я могла відповісти.

– Я не злодійка, – тільки й вистачило в мене духу прошепотіти.

– Це я бачу, – сказав невідомий так само пошепки і зовсім мене відпустив, – запитую, як тебе звати і що тут робиш?

– Софія... Я учениця майстра Тарталі...

Сказавши це, одразу зрозуміла, що бовкнула дурницю, бо ж тепер перепаде й моему Вчителю. Я склала руки перед собою і почала благати незнайомця не виказувати мене й нікому не розповідати про почуте. При цьому виглядала, мабуть, кумедно, бо він усміхнувся і зробив мені знак говорити тихіше. Я змовкла і мовчки на нього дивилась. Тепер вже й розгледіла його як слід. Височенний на зріст, кремезний і тоді ще не такий сивий... Так я вперше зустріла Свенсона.

Зізнаюся, боялася, що він мене скривдить, але цей велетень раптом запитав, чи хочу я все ж зазирнути туди. Я кивнула головою, і він обережно прочинив двері до зали. Полотно, що висіло перед нами, якраз в цьому місці мало розріз, то ж мені сьак-так вдалося розгледіти, що там відбувалось.

В залі рівним півколом були розставлені велетенські різьблені крісла. На деяких сиділи поважні, пишно вбрані чоловіки. Інші були порожніми.

– Хто ці люди? – схвильовано запитала я.

– Володарі світу, – усміхнувся Свенсон.

– Аякже... – мене чомусь образила ця репліка, яка видавалась жартом.

Однак цей чоловік не жартував.

– Той, що найближчий до нас, з чорною борідкою – це король Речі Посполитої, його величність Сігізмунд Август. За його безпеку я відповідаю.

– І що, вдається? – хіхікнула я.

Одразу злякалася, що тепер вже образиться Свенсон. Але так не сталося.

– Дурне дівчисько, – тільки проказав він, – за кожним виходом з цієї зали чатують мої люди.

Я й справді була ще дівчиськом, і мені можна було пробачити будь-що.

– А інші – це хто? – запитала я.

– Ось той худорлявий чоловік у чорному, як у монаха, одязі – це Філіпп Габсбург, король Іспанії. Кривдник маврів[12 - Філіпп II Габсбург, або ж Філіпп Благочестивий (1556–1598) був відомий своїми утисками маврів, які становили частину населення Іспанії. Доведені до відчаю, вони підняли повстання, яке іспанці жорстоко придушили. Після цього маврів почали насильно виселяти з країни.] і переможець битви при Лепанто.[13 - В битві при Лепанто (1571 р.) з'єднаний флот «Священної Ліги» (Венеції, Генуї, Іспанії та Савойї), який очолила Іспанія, завдав нищівної поразки османському флоту.]

На біду якраз навпроти нього сів султан Селім...

– У нього світла борода, – вирвалось у мене, – він не схожий на турка.

– Маеш рацію, – погодився Свенсон, – його матір'ю була русинка.[14 - Матір'ю султана Селіма II (1524–1574) була Настя Лісовська, Роксолана. Українка, що походила з Рогатина.]

– Більше мені нікого не видно, – розчаровано мовила я.

– Там ще присутні імператор Максиміліан,[15 - Максиміліан II Габсбург (1527–1576) – імператор Священної Римської імперії.] та молдовський правитель Іван.[16 - Іван Воде

Лютий (1521–1574) – молдавський господар.]

– Усі чекають ще на когось?

– Так.

– На кого?

– Цього ти не дізнаєшся.

– Чому?

– Бо негайно підеш звідси, доки тебе не впіймав хтось інший.

Я важко зітхнула, але все розуміла. Мені й так пощастило. Вже збиралася повернутись тим же шляхом, яким сюди прийшла, коли ж із зали почулися чиїсь швидкі й гучні кроки, а голоси монархів миттю затихли. Я визирнула знову зі свого потаємного місця і побачила, як посеред зали стояв чоловік у багатому венеційському одязі. Я добре розгледіла на ньому гранатово-червоний джуббоне,[17 - Джуббоне – верхній одяг у венеційському костюмі XVI ст.] розшитий золотими нитками, короткий плащ на плечах і гарний пояс, на якому висіла довга венеційська скьявона.[18 - Скьявона – тип меча з широким ефесом, який захищав усю кисть.] Незнайомець майже одразу повернувся до мене боком, тому розгледіти його обличчя мені не вдалося. Невдовзі чоловік заговорив, і я одразу зрозуміла, що насправді він не венецієць. Акцент незнайомець мав різкий та неприємний, з яким тут говорять хіба що купці з півночі.

– Вітаю вас, владці Європи, – сказав він, – ніколи ще, либонь, світ не бачив стількох владних мужів в одній залі... Зібрав я вас, аби висловити занепокоєння останніми війнами, які ви ведете між собою. Через це я не отримую всього, що належить мені...

– Ходімо, – прошепотів Свенсон і рішуче взяв мене за руку.

– Хто це такий? – здивовано запитала я. – Що за король королів?...

– Не твоє діло, – різко відповів норман і потягнув мене геть від дверей.

Ми йшли тим самим потаємним ходом, яким я дісталась сюди, і відчувалось, що Свенсон чомусь нервується. Він до болю стиснув мою руку, і я побоювалась, аби цей здоровань випадково її не зламав. Раптом він зупинився. Попереду нас виросли двоє чоловіків у сірому одязі з шаблями наголо.

– Хто такі? – загрозовито запитав один із них.

– Піддані Його Величності Короля Польського, – відповів норман.

– І ця маленька курвочка також?

Я зціпила зуби, щоб не відповісти їм, як слід.

– І вона також, – твердо відповів Свенсон.

Запанувала мовчанка, під час якої чоловіки підозріло дивилися один на одного. Ті двоє врешті відступили, але, як на мене, швидше тому, що побоялися цього вікінга, аніж повірили йому.

Ми вийшли назовні. Перед нами височіла темна базиліка Святого Марка, над якою підіймався повний яскравий місяць. Через вітер, що долинав з моря, було трохи прохолодно.

– Ті двоє – справжні зарізяки, – сказала я, – хто вони?

– Охоронці того... вельможі, – відповів Свенсон.

– Короля королів?

– Так. А тепер тікай звідси чимдуж...

Софія урвала свою розповідь, примружившись від липневого сонця, що сходило все вище.

– Кажеш, були одягнені в сіру одіж? – перепитав Христоф.

– Так, – відповіла жінка, – в такі самі строї, як і ті, з якими ти бився учора.

– І які убили спершу волоцюг, потім трьох королівських вартових, які прийшли зі Свенсоном, а потім і його самого, – доповнив львів'янин.

Софія закусила губу.

– І все ж таки, чому той «король королів» мав таку владу? – мовив Христоф.

– Я все ж таки випитала про це у свого рятівника... – сказала жінка після мовчанки, – ті королі були володарями своїх земель. А він розпоряджався їхньою смертю. Вирішував хто, коли і як мусить вмерти. Ніхто не знає, звідки в нього така влада. Він – справжній король страждання. Король болю...

Розділ III

Поморянський алхімік

Русине, подив твої в них викликають ліси

Всюди, куди божества лісові та сатири водили

В густозарослих лісах стежку боги віднайшли

С. Кльонович. Роксоланія

Ігнацій Цибульський ішов вулицею рідного містечка, де знав, мабуть, усі небезпечні нерівності й місця, позбавлені бруківки. Він ходив нею ще зовсім малим, коли батьки відправили його на науку до школи при парафіяльному костелі Святої Трійці. Бо саме ця вулиця провадила від його дому до плебанії отця Стефана, де відбувалось навчання. Ходив він цією вулицею і парубком, бо якраз там, де вона закінчувалась, жила чорноока Вірця, що тепер вже тридцять літ, як пані Цибульська.

Останні десять років цей шлях провадив від їхнього обійстя до водяного млина, яким володіли Цибульські. Прибуток був непоганий, щоправда, пан Ігнацій проводив на цьому млині весь свій час удень, а подекуди й вночі, як це бувало в жнива. Стежив, аби наймані мельники сумлінно виконували свою роботу.

Словом, вулицю добродій Цибульський знав краще, ніж власну кишеню, й міг, якби довелося, пройти тут із зав'язаними очима. Однак, зараз він ішов по нерівній бруківці, як по розпеченому залізу. А до всього, ще й тривожно роззирався довкола.

Втім, його містечко, що мало назву Поморяни, о цій вечірній порі виглядало таким же, як і завжди. Тобто, безлюдним, сповненим пахощами ближньої розлогої річки і голосами собак, які перегукувались між собою. Над містом височів замок Сененських.[19 - Родина Сененських (герб Дембно) володіла замком у Поморянах від 1494 року приблизно, до 1620-го.] Зграбний і похмурий, він прилягав до міського валу, чи то підтримуючи його, чи то сам за нього тримаючись.

Ігнацій Цибульський прямував до свого млина, який сьогодні стояв без роботи. Була неділя, перша після Івана[20 - Свято Івана Купала за східним календарем припадає на 7 липня.] і робітники розбрелися хто по хатах, хто по шинках.

Однак, млин не пустував... Крізь щілини було помітно, що хтось всередині запалив світло.

Ігнацій підійшов до дверей і, вкотре озирнувшись довкола, легенько постукав. Посеред широкого плеса Золотої Липи, річки, що протікала через Поморяни, скинувся чималий окунь. Від цього власник млина нервово сіпнувся і тривожно глянув на широкі водяні кола, що залишила по собі риба.

Двері млина відчинились до половини. З-поза них злодійкувато визирнув худорлявий чоловік у темному одязі. Він все ще міцно тримався дверей, мовби готуючись будь-якої миті рішуче їх зачинити.

– Впусти мене, Казимире, – наказав Ігнацій.

Чоловік у чорному одязі ширше прочинив двері і відступив убік, пропускаючи господаря. Цибульський, опинившись всередині, обвів поглядом добре знайоме йому приміщення. Це були звичайні сіни з низькою стелею, що провадили далі до жорен. Тут пані Цибульська марно боролася з порохом. Він і далі товстим шаром вкривав зачовгану підлогу, дві лавки та стіл, грубо збитий з неотесаних дощок. Втім, цього разу на столі та лавках стояли досить незвичні предмети, яких мельники, зазвичай, не тримали. Це були скляні колби, заповнені кольоровими рідинами, невеликі діжки, з яких сочився важкий сморід, а найголовніше – посеред сіней стояв невідомий апарат, оповитий численними рурками, що рясно зміїлися довкола нього. Під цим устаткуванням пломенів пальник, нагріваючи пузату сталеву колбу, всередині якої щось люто шипіло.

– Ти вчасно, – хриплим голосом сказав Казимир, зачиняючи за ним двері.

Після цього він опустив велику дверну колоду й кілька разів перевірів, чи надійно та лягла на скоби.

Ігнацій між тим зауважив, що поряд з колбами та іншим алхімічним начинням багато порожніх пляшок з-під вина, а сам Казимир дещо непевно стоїть на ногах. «Байдуже, – подумав Цибульський, – якщо цей дивак справді зробить те, що мені обіцяв, то хай зіп'ється хоч до Delirium tremens[21 - Delirium tremens (лат.) – біла гарячка.]».

Він зустрів Казимира декілька тижнів тому. Той спочатку найнявся допомагати його робітникам у млині. Робочих рук не вистачало, і Цибульський надто його не розпитував, хто він і звідки. Казимир тільки розповів, що був колись спудеем, а потім подався найманцем у Лівонію, де кілька років воював на боці військ Радзивілла.[22 - «...на боці військ Радзивіла» – Миколай Радзивілл Рудий (1512–1584) – великий гетьман литовський, учасник Лівонської війни.] Згодом, коли найманцям почали платити менше, ніж обіцяли, вирішив повернутися спочатку на Волинь, звідкіля був родом, а потім вирушив у Галіцію.

Казимир увесь час носив темну простору одіж, схожу на рясу монаха чи мантию аптекаря, яка, щоправда, була вже сірою від борошна. Мельники ще розповідали про його дивовижне стрілецьке вміння. Мовляв, цей чоловік із власноруч змайстрованого лука

заіграшки влучав у качку на льоту.

Та якось одного вечора Казимир відвів господаря млина вбік і повідомив, що має цінну таємницю, якою охоче з ним поділиться. Звісно, не задарма.

– Про що йдеться? – перепитав Цибульський, жваво відмахуючись від комарів, що над річкою були великими та кусючими.

– Про перли, – коротко відповів той.

– Які ще перли? – не зрозумів Ігнацій.

– Про ті, які я можу добувати з піску, – пояснив Казимир стишеним голосом, – точніше, я вмію звичайний річковий пісок перетворювати на перли.

Цибульський недовірливо глянув на свого робітника.

– А лайно на гречаний мед. Еге ж? – хминув він і ляснув себе по загорілій шиї, розплющивши при цьому особливо жирного комара. Тварюка ця, напившись християнської крові, навіть не намагалася злетіти. Чи радше не могла.

Власний дотеп так припав до душі пану Цибульському, що він розреготався від душі, вишкіривши свої жовтуваті й крупні, як у віслюка, зуби.

Казимир сягнув до кишені своєї сіруватої мантиї, а коли знову дістав руку назовні, почав повільно розтискати кулак. Що більше відкривалася долоня робітника, то менше реготав Ігнацій, а зуби його потроху ховалися назад за пухкі губи. В руці Казимира виявилась жменя дрібних блискучих камінців.

Власник млина завмер, і жадібні комарі, скориставшись цим, рясно обсіли його писок. Тепер Цибульський вже їх не помічав.

– Справжні? – видавив він з себе.

– Справжнісінькі, – кивнув Казимир і простягнув йому один.

Той довго розглядав коштовність, підносив до очей, носа і навіть вух, а потім неохоче повернув Казимиру.

– Я лише раз в житті бачив перли, – зізнався Ігнацій, – звідки мені знати, що ти мене не дуриш?

Казимир затис кулак.

– Гаразд, тоді забудемо про це, – холодно мовив він.

– Ні, стривай.

Цибульський кілька разів ляснув себе по обличчі, лишивши там кілька кривавих комариних плям. Казимир, якого ця летюча напасть чомусь минала, співчутливо подивився на співрозмовника.

– То кажеш з піску?... – перепитав Ігнацій.

– Зі звичайного піску, – підтвердив той.

– І ці, що в тебе в руці, також?

– Також. Я б нічого не казав, якби одного разу мені вже не вдалося.

Цибульський трохи помовчав, мовби збираючись з думками.

– Отже ти вмієш перетворити річковий пісок на перли? – повторив він швидше для того, щоб переконати в цьому себе.

– Вмію.

– І що потрібно для цього?

Казимир зітхнув з полегшенням. Нарешті їхня розмова ставала діловою.

– Найперше – замовити деяке алхімічне начиння з Лемберга, – відповів той.

В цей час неподалік від них голосно закумкала жаба, тому Ігнацій добре не розчув.

– Яке-яке? – злякано перепитав власник млина й нервово перехрестився, – демонічне начиння?

– Алхімічне, – виправив його Казимир, – а щоб ти не мав зайвого страху, ми його освяtimo.

– Що ще? – мовив Ігнацій.

– Потрібно багато алхімічних речовин. Їх слід також замовити в Лемберзі.

– Гаразд, – кивнув Цибульський, подумки намагаючись бодай уявити, у скільки обійдеться

йому ця вся чортівня.

– Мені знадобиться також діжка пороху і діжка піску, – продовжив Казимир.

– Гм, пісок – це просто. А порох... Ну, нічого, дістану. Це все?

– І п'ять дукатів мені за роботу, – незворушно сказав алхімік.

– П'ять дукатів? – аж підскочив Цибульський.

– І ще п'ять, коли отримаєш свої перли, – додав Казимир.

– Але це нечувано!

– Коли станеш багатим, як Крез, ці десять дукатів здаватимуться тобі дрібницею. Крім того, я піду геть з цих країв і нікому не розповім, як ти став заможнішим за Сененського, – спокійно сказав алхімік.

Цибульський втягнув голову в плечі і важко дихав, роздуваючи щоки.

– Ну що ж, – врешті видавив з себе власник млина, – хай буде по-твоєму. Тільки ж гляди, якщо дуриш мене...

Він спробував грізно подивитися на співрозмовника, але той відповів йому палючим поглядом зелених, як у кота очей. Цибульський відвернувся і коротко вимовив якусь лайку. Врешті вони потисли один одному руки.

Казимир відтоді не працював у млині з іншими робітниками. Він приходив туди щонеділі, коли нікого іншого не було, і надовго зачинався всередині. Година за годиною, від ранку до ночі, алхімік проводив свої дослідження, доки врешті не повідомив, що готовий перетворити діжку піску на перли.

Сьогодні мав бути цей вирішальний день.

Казимир засукав рукави своєї мантиї й урочисто підійшов до свого устаткування.

– Зараз розпочнемо, – промовив він.

Цибульський витер спітніле чоло. Вирячивши очі, він напружено ловив поглядом кожен рух Казимира, а той заходився методично сполучати усі рурки та змійовики, що досі були роз'єднані. Для власника млина це було справжньою магією, і він до всього ще й боявся зайвий раз дихнути.

Врешті всі приготування було завершено, і алхімік підлив олії у пальник. Сталева колба зашипіла ще дужче, і в сінях тепер стало нестерпно спекотно.

– Мені знадобиться твого допомога, – звернувся Казимир до Цибульського, – ось там, в курту стоїть діжка з порохом. Мені він потрібен, щоб пришвидшити горіння. Принеси сюди.

Ігнацій кивнув і швидко виконав прохання. Невелика діжка опинилась поруч із Казимиром, і той, не дивлячись, опустив туди руку.

В ту ж мить, алхімік закам'янів.

– Що сталося? – стурбовано запитав Цибульський.

Казимир не відповів, а тільки тривожно зазирнув у діжку, де застигла його рука.

– Що таке? – повторив Ігнацій, бачачи, що Казимир несподівано зблід, наче смерть.

– Це не порох, – вимовив урешті він.

– А що ж?

– Пісок.

– А де тоді порох?

Алхімік перевів погляд на свій апарат. Інша, така сама на вигляд діжка, була міцно закріплена над сталевою розпеченою колбою, що вже стугоніла від нагрівання. Саме в цій діжці був порох, а мав бути пісок!

– Рани Господні! – закричав Казимир і, вхопившись обома руками за діжку, спробував її зірвати.

– Бісів п'яниця! Ти з похмілля все переплутав! Сучий сину! – заверещав Цибульський.

Він спробував йому допомогти, але навіть удвох їм не вдалося зруйнувати цю конструкцію.

Врешті, Казимир покинув цю справу і метнувся до дверей.

– Ану стій, падлюко! – не тямлячи себе з люті, Ігнацій вхопив його за рукав.

– Дурню! Тікаймо звідси! – відповів той і спробував підняти дверну колоду, яку сам перед тим опустив і міцно насадив на скоби.

Колода вперто не піддавалась. Окрім того, власник млина заходився гамселити його кулаками по спині.

– Віддавай мої гроші! Віддавай усе, виродку!

Зрозумівши, що цим шляхом йому не вибратись, Казимир кинувся в інший бік, де були двері, що провадили до млинового колеса. Налігши на них усім тілом, чоловік зірвав їх разом із завісами, опинившись просто над плесом річки. Колесо нерухомо стояло праворуч від нього, позбавлене сьогодні свого щоденного рутинного обертання.

– Курва твоя мати! Бісове ти лайно! – почув Казимир за спиною хрипливатий голос Цибульського.

По цих словах, пролунав могутній вибух, ніби одночасно стрілили десяток гармат. Обидвое чоловіків на мить здійнялися, наче птахи, вгору і, описавши в повітрі дугу, гепнулися в воду.

Відлуння вдалині ще довго гуляло довколишніми пагорбами та лісами, а над Золотою Липою простягався сірий смердючий дим. То там, то там пропливали уламки млина, між якими злякано сновигала всіляка річкова живність.

Казимир першим вистромив голову з води і судомно вдихнув повітря. Потім виплюнув з рота добрячий пучок водоростей і вдихнув ще раз. Горе-алхімік потроху почав приходити до тями і, щойно світ перед його очима розвиднівся, почав озиратися довкола себе.

Млин від вибуху добряче просів, а в стіні його утворилася чимала діра, всередині якої палахкотіло полум'я. Колесо також похилилося, однак вціліло.

Неподалік від Казимира пропливло людське тіло повернуте догори спиною, через що не видно було обличчя, але одяг воно мало такий самий, як мав Ігнацій Цибульський. Алхімік підплив до нього і потягнув убік берега. Щойно відчувши під ногами дно, Казимир підняв голову потопельника над водою, аби той, якщо ще був живий, міг дихати. Цибульський захрипів, забулькотів і, широко розкривши пельку, випустив з нутра не менше гарнця води.[23 - Гарнець – давня міра об'єму рідин, що становила приблизно 3,8 л.]

– Ти живий, братику, – зрадів алхімік і з усією щирістю згріб його в обійми.

Ігнацій безсило повиснув у нього на плечах, але вже за хвилину почав також приходити до тями. Перше, що він побачив, розплющивши очі, – був його зруйнований млин.

– Падлюко, – зашипів Цибульський, але так тихо, що Казимир не почув цього звертання.

– Що, братику? – перепитав він, підставляючи вухо ближче до його вуст.

— Я тобі зараз покажу «братику»... — видихнув Ігнацій і з ненавистю вхопив Казимира за горло.

Той, не сподіваючись такого випадку, і сам ще будучи ослабленим, безсило змахнув руками і знову впав у воду, тягнучи щойно врятованого Цибульського за собою. Ігнацій продовжував гарчати, мов звір, і ні на мить не відпускав свою жертву, ритмічно занурюючи голову Казимира під воду. Очевидно вирішивши втопити того, якщо забракне сил задушити.

Втім алхімік, щойно врятувавшись сам і врятувавши свого душителя, аж ніяк не хотів гинути ось так по-дурному. Зібравши всі сили докупи, він зацідив Ігнацію кулаком по писку спочатку лівою, а коли це не допомогло — ще й правою. Удари виявились дійовими, і руки Цибульського на його шиї добряче ослабли. Тоді Казимир, не гаючи часу, схопився на ноги і, відкинувши нападника геть від себе, що духу кинувся до берега, розгрібаючи перед собою воду, що в цьому місці доходила йому до грудей.

Однак, фортуна, що не полишала його в річці, як виявилось, підло зрадила на березі. Щойно ступивши на прибережне каміння, Казимир побачив перед собою добрий десяток розгніваних міщан, які збіглися сюди, почувши вибух. Декотрі мали в руках кілки й вила, мовби збиралися відганяти вовків від худоби або ж заблудлих мародерів від свого шинку.

— От паскудство, — з відчаєм проказав алхімік, відчуваючи як декілька рук одразу вхопили його за мокрий одяг і ще безліч тягнуться до нього з тією ж метою.

— Цей антихрист зруйнував мені млина! — заволав з води Цибульський, — це демон в людській подобі!..

Всі міщани, хто не тримав Казимира, злякано перехрестились.

— Спалімо його, — стишено сказав хтось.

— Так, спалімо демона! — підхопив інший вже голосніше.

— Тільки вогонь може знищити нечисту силу! — закричали з іншого боку.

Попри переконання міщан, що лиш полум'ям слід боротися з нечистю, на Казимира градом посипались штурхани, ляпаси і копняки, то ж йому лишалося тільки закриватися наскільки було можливо і терпіти це приниження.

Від берега його потягли в центр містечка. Міська площа була криво забрукованою, мала форму нерівного квадрата і знаходилась поміж міським костелом і ратушею. Тут до натовпу одразу приєдналися ще з десяток роззяв, які одразу ж перейнялися священною

місією покарання демона-Казимира. Здавалось, в цьому містечку ніколи не було правосуддя, а всі схожі справи вирішувались збіговиськом міщан у такий спосіб.

Казимир вже подумки намагався пригадати яку-небудь молитву, бо становище його видавалось зовсім пропавшим і все, що лишалося – це подбати сяк-так про душу й гідно померти. Міщани, надійно зв'язавши йому руки й ноги, завзято обговорювали де найкраще розвести багаття, звідкіля притягти добрячого хмизу і в кого в дворі є підходящий стовп, щоб прив'язати до нього відступника.

Врешті, приготування розпочалися. Лежачи на бруківці, Казимир спостерігав, як при світлі смолоскипів, в землю вкопали свіжо зрубаний та поспіхом обтесаний сосновий стовбур, а під ним почали складати хвойні сухі гілляки.

– Очистіть стовп від смоли! – гукнув він своїм езекуторам, – не люблю, як руки прилипають.

– Хочеш здаватися героєм, падлюко?

Над ним раптом нависло оскаженіле обличчя Цибульського, і Казимир навіть відчув смердячий сопух з його рота.

– Побачимо, як ти благатимеш про милість, коли відчуєш шкварчання власного сала, – ехидного додав той.

– Поглянь, який я худий, – промовив той у відповідь, намагаючись стримати тремтіння в голосі, – яке там сало? Буде суцільна шинка...

Цибульський задоволено реготнув.

– Маєш рацію! Буде шинка!..

– Послухай, Ігнацію, – раптом звернувся до нього Казимир, намагаючись упіймати його погляд, – я найманець, але я воїн... Був у десятках битв, переможних битв. Зроби мені ласку – убий, коли буду біля стовпа. Не дай мені зганьбити себе криком. Адже витримати таке неможливо...

– А-а-а-а... – задоволено протягнув Цибульський, – от ти і попросився. Гаразд, я подумаю, але обіцяти не можу. Надто вже хочеться побачити, як ти викручуєшся біля того стовпа, ніби вуж. Ге-ге-ге!..

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=33165807&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

З книги А. Содомори «Латинські написи Львова».

2

Стая (пол. staja) – старопольська міра довжини. Одна стая – 134 м.

3

Огородинець (або Огородзенець, пол. Ogrodzieniec) – містечко неподалік Кракова.

4

Мерлони – характерні зубці на мурованих оборонних стінах.

5

Переклад Бориса Тена.

6

Цаль – давня міра довжини, що становила приблизно 2,5 см.

7

«Девлет-Гірей іде на Москву...» – йдеться про невдалий похід кримського хана Девлет-Гірея. Влітку 1572 року в Молодинській битві за 50 верст від Москви його армія зазнала поразки.

8

Ян Саріуш Замойський (1542–1605) – державний діяч Речі Посполитої, королівський

секретар з 1566 року. Згодом великий коронний канцлер.

9

Князь Острозький – мова про Костянтина Василя Острозького (1526–1608), сенатора, воеводу київського. Одного з найбагатших і найвпливовіших вельмож в Речі Посполитій.

10

Лівонія – територія сучасних Латвії та Естонії. В період з 1558-го до 1583 року за контроль над цим тереном точилася війна між низкою скандинавських та східноєвропейських держав.

11

Вежа Мурована – інша назва Острозького замку.

12

Філіпп II Габсбург, або ж Філіпп Благочестивий (1556–1598) був відомий своїми утисками маврів, які становили частину населення Іспанії. Доведені до відчаю, вони підняли повстання, яке іспанці жорстоко придушили. Після цього маврів почали насильно виселяти з країни.

13

В битві при Лепанто (1571 р.) з'єднаний флот «Священної Ліги» (Венеції, Генуї, Іспанії та Савойї), який очолила Іспанія, завдав нищівної поразки османському флоту.

14

Матір'ю султана Селіма II (1524–1574) була Настя Лісовська, Роксолана. Українка, що походила з Рогатина.

15

Максиміліан II Габсбург (1527–1576) – імператор Священної Римської імперії.

16

Іван Воде Лютий (1521–1574) – молдавський господар.

17

Джуббоне – верхній одяг у венеційському костюмі XVI ст.

18

Скьявона – тип меча з широким ефесом, який захищав усю кисть.

19

Родина Сененських (герб Дембно) володіла замком у Поморянах від 1494 року приблизно, до 1620-го.

20

Свято Івана Купала за східним календарем припадає на 7 липня.

21

Delirium tremens (лат.) – біла гарячка.

22

«...на боці військ Радзивіла» – Миколай Радзивіл Рудий (1512–1584) – великий гетьман литовський, учасник Лівонської війни.

23

Гарнець – давня міра об'єму рідин, що становила приблизно 3,8 л.